

925 A ~~13/8/82~~

K34/82 5189

P.P. 5189 - 5347 H. M. Mohlabe.
s 925 (108) 7/5/57 Bethany Mission, Nk

"Inheritance of chiefs" pp. 5189-5347 P. O. Box 39, Trichardtsdal.

pp. 158 x fo. 475 = 75tp x 2/- = £7.15.0 2nd August 1957.

Tema ya 38: Moja- lefa wa Khoši:

10926 Bogoši. Bjale re tene ka dikomaneng. Dikomana ke ka buntši. Ka bothii ke komana. Dikomana a di iile go-tula, khoši ya tšona nka e thii fêla. Dikomana tše dinnyana ke makala. Komana e kholo mo e ka hwa, lekula le le latêlago le swanetše go dula tulong ya komana-kholo. Bogoši keng. Bogoši ke letsopare a bopa. Ka moragô ga mo re bupilê, ke moka ke khoši. Ke yêna rabadiya. Rabadiya ke motho yo mogolo. Ke bona bo ra thegôthôla, bo ra tšhatšhatšha the nka mafeta.

10927 Molao wa tšwa ka mošata balata re amogêla. Vaka ya mošata a e thinyi leepô. Bogoši bo a tswallwa. Khoši e na le melao ya yôna mo the tšhubeng the yôna. Šako la thoka thobêla ke mojano. Moŋe wa thoka mong wa ôna ke thobjaneng. Ditaba tša ôna a di fele. Gotišwa šako la thoka thobêla ke mojano. Moradi o ka fathe ga pušo ya monna wa gwe. Monna o ka fathe ga pušo ya monna wa khoši. Bjale basadi ba ka fathe ga pušo ya

925

K34/82

5190

mohumagadi. Modiro o mongwe le o mongwe ke yêna yo we a ba botsago. Malokwane wa bona e swanetsê go ba wa mosadi. Go banna malokwane ke wa monna.

10928 Malokwane o wa beiwa. O beiwa ke khoši. Ke malokwane wa monna. Wa mosadi o beiwa ke mohumagadi. O fiwa maafa a go laola batho ba we a ba lokago. Dipeelo tša batho a di swane. Malokwane yo mongwe a ka ba lesoro empa ba ka the ke ba mo tšša modirong wa gwe wa bolokwane. Yo mongwe o wa loka. Le yêna o ta tšwela pele le modirô wa gwe. Go no ba bjale ka moditi wa koma bjale ka ge le yêna a beiwa. Ba bundi ba swanetsê go šala melaô ya gwe morago. Le ge a le šoro, a tušwi. Tha go hwetšana o emê šako a lena bo fogelo.

10929 Ditatendi tša mošata. Ditatendi ke ka buntši. Ka bothii ke tatendi. Bakhomana ka buntši. Ka bothii mokhomana. Batseta ka buntši, ka bothii motseta. Mantona ka buntši. Ka bothii ntona. Mantona ke bo rammatwana. Batho ba ba ngwadilwego mo, ke bona Ditatendi tša moše wa mošata. Ge phalafala e lla, ke bona ba we ba swanetsêgo go kitimêla. Batho ka moka ba ba hwetšana gona mošata. Ke bona ba we ba swa-

925

K34/82

5191

netšego go vera merero ya mošata. Batho ba diyo bi-
tšhiwa fela go tšila ba tšibiša. Ke bana ba komana
boloto, bogōši ke go bopana.

10930 Dikokwane. Bogōši ke batho. Batho a ba
ilê go tšala, gona le beng ba naga. Ke ba we
ba swanetšego go tšeba ditaba tšša n̄to khola
ya mošata. Bjale dikokwane tšša mo nageng ya
gešu ke tšše: (Mašumu a) (b) Maseokoma, Masete le
Popela. Ke bona beng ba naga. Ke bona ba we
ba bitšiwago Ditatendi. Mohlabe ke yōna tšhōgō ya
naga. Ditatendi ka moka di tatile yēna. Ke yēna
khoši. Go ngodilwe a le b, dikhorro tšše pedi tšše ke
khorro ka e thii. Mong mothophō wa tšona ke Mašū-
mu. Maseokoma o tšwa a le mo khorong ya Mašumu.
Go bjale ka Mašumu le Mohlabe. Mašumu ke leina
la motho mohlabe le yēna ke leina. Lehono ke di-
khorro ka moka ga tšona ke Batubatse.

10931 Balūdi le matšwagutši. Matšwagutši ke batho
ba dikhorro di šele. A še Batubatse. Balandi ke
dikhorro tšše di boyago balandi. Dikhorro tšše tšša Ba-
landi le matšwagutši, di ka faṯhe ga pušo ya
Batubatse. Ke ga ba le ka faṯhe ga pušo ya
Batubate, moverong wa bona a ba tšene. Bona
ba diyo tšša bjale kamagata. Morero o wa veriwa,

925

K34/82 5192

ka morago ga bitsiwa batho ke moka ba butsiwa
taba. Morero o rexiwile ke beng ba naga. Beng ba
naga ke tšona dikokwane tša naga.

10932 Baoki ba bolwetši bja khoši. Motseta go-
ba batseta ke bona ba we ba swanetšego go ooka
khoši. Bakhomana a ba swanela go ooka khoši
ka baka la go tšhaba gore ba ka mo fetsiša. Ba-
oki ba swanetše go ba bakhulabje. Banna a ba
swanela go ooka molwetši ka baka la gore ba na
le makhoma, makhoma a fetsiša ka gobane a
na le maata. Dikhorong tše tša dikokwane, ke ma-
sete le Popela ba we ba swanetšego go ooka kho-
ši mo e babja. Masete ke yêna motseta yo mo-
golo wa khoro ya gešu. Popela ke yêna khogo tswa-
di. Ke gore ke yêna makholo wa dikhoši.

10933 Mašumu, maseokoma le mohlabe. Dikhorro tše
tharo tše, a di khone go gadikelana dithuu ka
gobane di baka mogopo. Dithuu ke dithuthunya.
Dithuthunya ke tšu mabele a leheya. Ba tšeya
le beya ba le beya gôdimu ga mollô, ke moka
ba tšela dithoro tša leheya ke moka ba di
gadika. Yo mongwe le yo mongwe o wa tše ntšhe-
tša. Ba we ba ka tše ke go ba khôna go ntšha ke
bana ba bannyana. Bona ba ntšhetsa ke ba

bagolo.

10934 Nka baka lang dikhoro tše tharo tše di tša gadikelane dithuu. Lebaka ke gore ke bana ba mpa ka e thii. Ge re gopola ditaba tša morena Thegopane, re hwetšana gore a be a na le bana ba bararo. Ke ôna maina a bona a: Mašumu, Selote le mohlabe. Maseokoma o tšwile khorong ya mašumu. Maina a a bona a ngodilwe ka go tšatšana ka go belegiwa ga bona. Lekhōthwane la bona ke yēna mothabe. Selote o ilé a ya Phalaborwa le thetšhaba the thengwe. Ba ilé ba goma ba boya, ba ta ba botša papago bona, gore naga e la re tšwago ke e boṭe, e phala borwa. Ke di kwile bana baka. Nna ke tša lebeletše mothaba o. Ke ta di bona ka morago ga mo ke bunnê. Mothaba ke mo a bolabola ka mororo wa mabêlê. (~~Selote~~) Thelotte o ilé a goma a boela Phala-borwa

10935 Ngwana o belegwe, ke mothankana. Ke Mothaba wa mabêlê. Thelotte o ilé go goma ke moka lekhōthwane la šala la bēlega. Thegopane a ka a khōna go fetela Phala-borwa ka baka la gore ba ilé ba buduša mabêlê a mantši. Mašumu o ilé a latela moratho Thelotte. A a ka a fitša Phala-borwa, o ilé a dula monamalla.

925

K34/82 5194

O ilê a ya le thetšhaba the the ngwe. Papago bona o ilê a šala le lekhôthwane. Mašumu o ilê a goma a boya morago. Ke lebaka la mo papago bona a babja.

10936 Motho o koniwa mathatse ka baka la mereba. Thegopane o ilê a thaba kudu ge morwa wa gwe a tšo boya. Le ga go le bjale môya wa gwe o be o le gôdimu ga mothaba. Ka baka la gore mašumi ke yêna moja-lefa yo mogolo, o ilê a mo amogêla ka diafa tše pedi. O ilê a mo leka ka go ~~mo~~ mo roma. A a ka a dumêla go rumiwa. Mokhalabje o ilê a inamisa mathong mo a mmôna. A be a khôna go le baleba mo a bôna lekhôthwane. Ditaêlô ka moka ga tšona o ilê a di laêla lekhôthwane mathodiya peelo. Le manaka a pula o ilê a šupa yêna.

10937 Lehu la morena Thegopane. Khoši a ya hwa e a babja. Taba e ya lehu la khoši, e be e le thephi-ri the thegolo. A be a tibiwa ke baoki gore a tha phela. Batsošetši ba molwetši ba be ba na ba botša gore o wa babja. Ba dirile the-theadu, ba mmeile gôdimu ga thôna. Ka fathe ga thona go beilwe mabeya. Meti ka moka a we a tšwago mmele wa gwe, a vethêla ka gare ga mabeya.

925

K34/82 5195

meti a we a gwe ke lefa ka gobane a ta ya a tšhe-
diwa ka manakeng a dipula.

10938 Mabu o wa fiša. Ke baaki ba botša ba-
tsošetsi. Ba re mabu o wa fiša ka baka la gore
khoši ke letala. Ke lebaka le we batho ba ta-
thomago go ngunanguna. Beng ba khoro a ba
na taba, ba šoma mešomo ya bona. Le bona
basadi ba khoši ba tšwela pele le go šoma
mešomo ya bona. Lebaka la mo ba bōna go-
re meti a gona mabeeng, ke moka ba bitša
batho ba ba koto le mantona a maina.
Ke moka ba felegetsa mohu mabiteng. O rwa-
diwa ke phiri. Nto e la a go ba a le ga yō-
na, e a tswandiwa. Ba ta e bula tšatsi le
ba ribulago meropa. Ke lona lebaka le we ba
tšibišago batho lehu la khoši.

10939 Dikhoši le mantona ba tšibišwa lehu la
khoši. Ke yōna khoro ya ga Masete e we e
swanetšego go tšama e tšibiša. Bjale ba thōma
go ribula meropa. Meropa ya lehu la khoši
e ribulwa lebaka la marega. Le ge a ka
hwa lebaka la mo ba lema, thibullo ya me-
ropa ke marega. Lehu la khoši le ndiwa ka
meropa le bo malešapane. Bomalešapane ke ka

925

K34/82 5196

buntš'i. Ka ba thii ke malešapane. Ba ribula meropa ka khomo. Tšatš'i le we ba ribulago meropa, ke letšatš'i le we bathologadi ba lago thello the mohu monna wa bona. Le bona ba thōma go tšena ka ntong ya mohumagadi yo mogolo.

10940 Moya thellong the wabo, o ya a tswere the gwe. Ge e le mabapi le komeng. Bave; moya kome ng tša bana ba gwe, o ya a tswere the gwe the lejana. Khoši e nwe le e nwe mo e ya thellong, e ya e gupa khomo. Khomo e we a e bolaiwi. Ba la ba go hwela ke khoši, bja ba swanetše go ntšha ya bona, ba bolae yōna. E la ke moka e a ruiwa. Dintona le tšona di tšwa di gupa dikhomo. Ke moka ba ntšha tše khoro ba bolaya tšona. Tše la ba tšwago ba di gupa di a ruiwa. Ba tšwa le ba bona bomalešapane. Meropa yōna a ba tšwe nayo. Ba yo tiya e nela ya go šiya ke mohu.

10941 Kalafō ya lehu ke ngaka ya go alafa lehu. Ka morayo ga thello the mohu, ke moka ba nyakela ngaka ya go tšilo alafa lehu. Ga gona phapano mabapi le kalafō ya lehu la khoši le motho fela. Phapano ke thellong, ka gobane thello the khoši the a tšeya khwedi. Monna wa go alafa

925

K34/82

5197

lehu, a no alafa bjale ka mahu a mangwe.

10942 Bjala bja diphiri. Ka morago ga mo ngaka e alafile lehu, beng ba mofe gammogô le dikho-vo tšela tša dikokwane, ba sala ba alafile lehu. Ka morago ga beke, ke moka ba dira bjala bja go fala khoko. Khoko ke gore go phalola bathologadi. Bjala bja go fala khoko bo bitsiwa bjala bja diphiri. Bo nwewa ke bakhale bje le bakhokolo. Banna ba we basadi ba bona ba tha tswarago thari, a ba swanela go bonwa nwa. Ke lona letšatsi le we ba thamago bathologadi ka dithamô tša lehu. Mekokotelo ya bona ke mapara (meko) ya methologatsana. Ke gona ba lla thello tha mohu monna wa bona.

10943 Letsatsi la tošo ya thetšhila. Ba swane tše go dira bjala. Bjala bjo we bo bitsiwa bjala bja thetšhila. Ke bjala bja ngaka. Ke yona e we e swanetsēgo go ba šupa le go laolela tošo ya thetšhila. Bathologadi ba thakudiwa dithamô tša lehu. Ke moka ba phaludiwa la bo bedi. Dithamô gammogô le meriri ya bathologadi le bana ba mohu e swanetsē go upiwa moithing wa mothave o mogolo. O upiwa ke khadi e we e ilego ya ntšhiwa ke ditaola. Dithamô di upiwa

925

K34/82 5198

ge merithi e sukulugile. Ke ge letšatsi le ya ma-
dikelo. Moupi wa diḥamô, o swanetše go hwetsana ya
gwe pitsana ya bjala. O e nwa mo a tša boya go-
upa diḥamô. Go fedile, ba palakana, ba ṭa goma
ba boya ka moswana le yêna monna wa ngaka.

10944 Phoko ya diḥapô tša mohu. Tala e apeilwê
a e lewe ka mphaka. Ka moswana ba ṭa goma ba
boya. Diḥapô ka moka tša mohu, ba ṭa di beya-
lapeng la ntô e kholo gôdimu ga magogo. Ke moka
ngaka ya difoka. Ka morago ga mo e feditše go
di foka, yo mongwe le yo mongwe o topa the we a
the nyakago. Mathomô go topa ngaka, ke moka ya
ṭoga ya dula thoko. Ka morago ga mowe go topa
ngwana wa gwe yo mogolo. Go ilê gwa topa ma-
šumu. Ka morago gwa topa The lote. Ka morago gwa
topa Mothabe. Go fedile, yo mongwe le yo mongwe
wa ba leloko la mohu gammôgô le khadi ba ka to-
pa.

10945 Ntô ya mohu e swanetše go fukiwa. Ke mang
yo we a swanetšego go e bula. Ke yo mongwe wa
barwa ba mohu. Ngwana yo we a ṭarego mo a
e bula ya bulega, ke yo we a laetšego ke mohu.
Mašumu o ilê ke a e bula, ya mo šita. The lote
le yêna e ilê ya mo šita. Mothabe o ilê a e bu-

925

K34/82 5199

la. Banna ba ilê ba dumadumela ka dipeelang. Aowar a go na taba, di ta boniwa letšatsi la mafello. Ngaka e ilê ya foka ka ntong le dilo tše tša go ba di le gona. Modiro wa ngaka o fedile. Ke mokaya laêla ya boêla gae. Ba ilê ba šala ba tša lla lehu la mohu.

10946 Letšatsi la thobošo. Thelote o ilê a bitšwa. O ilê a ta. Modiro wa dipeudi o ilê wa šumiwa. Ka morago ga mo we gwa nwewa bjala. Ga gona polabolo e ngwe e we e ka bolwabolwago ka gobane ba ilê ba tšogêla go nwa bjala e thale bošego. Bjale ba bōna gore ba ka gakana ka ditaba. Ba ilê ba butšwa gore ditaba di ta ba ka moswana. Ka moka ba ilê ba dumêla. Moso a o na lešidi, ke moka bo-thele.

10947 Movero wa moja-lefa. Mohu o ilê go hwa masete a šala a gotšetsa mollô khorong. Melato e be e a thodiwa, ditefa ka moka di be di eya ka lapeng le legolo. Mašumu a be a na le bana ba ba bedi, ke bana ba mosadi wa gwe yo mogolo. Leina la ngwana wa pele Matsobôlôkô. Ke monna, ka baka lewe o swanetše go dula tulong ya mohu papagwe. Banna ba bangwe ba ilê ba gana. Ba ilê ba ve Mašumi le Thelote a ba swanêla go dula tulong

925

K34/82 5200

ya baja - lefa ka gobane e be ba t̄ha dule le mohu papago bona. Thelote o ilé a re, nna ke ne le yaka naga. Ke t̄ile fela lehu^{ng} la mohu papa. Ngwana wa pele ke t̄haga. Ba ilé ba mmeya tulong ya mohu papagwe. Ba ilé ba t̄hoboša bana ba mohu ka khomo. Re t̄a re ke dipitsi mo re bōna mabala.

10948 Touma a e fudiwi ka botelele, e fudiwa ke mmō - ni. Kudumēla e la ya mohu papago bona, e swanets̄e go t̄shediwa ka manakeng a dipula. Mogolo o ilé a t̄sha ba go e t̄shela ka baka la gore a laiwa go tswarelliswa ga manaka a dipula. Moratho o ilé a bōna le go laiwa ke mohu papagwe. O ilé a t̄shela kudumēla ya mohu papagwe ka manakeng a dipula. Gape kudumēla mo e t̄shets̄we ka manakeng, e t̄šeya t̄helemo e t̄ha fola. Thelemo t̄ha fitha. Batho ka moka ba ilé ba nt̄sha mathō ba lebella mašumu. Pula a yaka ya ba gona.

10949 Thelemong t̄ha bo bedi, bare mothabe a rwale ngwaga. O ilé a khota ga thii, pula yana. Batho ba ilé ba lema. Mabēlé a ilé kowa e le letsogo, ke moka letsatsi la fiša. Goveng mothabe wa tswele wa mokwala. O ilé a ba fetola ka gore a ke mogolo, ke ngwana monyane. Ba ilé ba t̄šeya mathō a bana ba lebella mogolo. Mogolo o khōne

925

K34/82 5201

go fula tšouma bjale e mmitile, a tšebe mothare wa go betolla. O wa di bōna, bogōši ke batho, bjale ge batho ba e hwa, o tša ba khōši ya mohuta mang. Banna ba ilê ba mogulefela. A bōna ga boše gore ba nyaka go mmolaya. O ilê a goma a boêla monamalla.

10950 Mašumu boêla ga geno tšekhwešê monamalla, ga mma khopa di barudi barego khomo bare motho. Rena ga gešū ga mothabe wa tswete wa mokwala khomo le motho a re ruli. O ilê a rula bogōši bja gwe gona monamalla. Batho ba bangwe ba ilê baya nae. Bare, bana ba khōši re loba ka moka, yo we e tša ba go khōši a re mōte tšebe. O ilê a dira dikomananyana. Mothabe a šala a tiya dikomana. Le yēna o ilê a tiya. Pula yōna e ilê ya šala e na. Le gona monamalla e be e na. Taba e ke marumu ka gobane mahūtūtū a lle a le mabedi tšeleteng ka tše thū.

10951 Bamaroteng ba tšile ba raka mašumu. Ba ilê ba bega ba ^Mmaroteng. Ba hwetsāna gore lefa ka moka la pula o le file lekhōthwane. Ba bina tšou ka moka ba dimellana le gore mothabe ke yēna khōši. Bogōši ke pula. Ba ilê ba raka mašumu. O ilê a tšwa ka di-

925

K34/82

5202

fate. Moratho o ilê a šala a dutš'i tulong ya mohu papagwe.

10952 Mmuta kalala khologolo, a šego ^(lenya) leonya le a bolaya. Ke koša. Baepēdi ba yōna ba ilê ba gomêla mašumu mo a e tšwa ka difate. Ba mmo-tša gore leonya le a bolaya. Khologolo ke yēna moja-lefa yo mogolo. Digoba di tšwile ka ganong ka baka la mereba ya gwe. A be a gopola gore o divêla papagwe khanthe ke gona a thatša lefa. Mo ba tša boelego ke teng, maruping ba boêla. Ba khoro ya mašumu ba ilê ba goma ba boya. Ba ilê ba e peya ka fathe ga Mothabe. Nthole a e imele, go imêla nthwe še. O ilê a ba amogêla. Ke moka bōju-lefa bja mašumu bo hweletše. Bōju-lefa bo ilê bja feta le mohlabe.

(a) Temana ya 2: Motswaredi le mole di...

10953 Motswaredi... Mobu o wa fiša. Še o kwa ba bolabola ka gore mobu o wa fiša, ke gore khoši e hwile. Motseta wa khoši o gona. Ke yēna moripi wa ditaba. Dilefa tša go tswalla khoro, o di iša ka lapeng la mohumagadi. Molato o wa athodiwa, ke moka ba o iša thelepeng. Motseta o swanetše go

925

K34/82 5203

iša mantšū a kaṭhōlo ga morena. O ta goma a boeya go t̄ilo ba botša gore khoši e re. Ke moka molato o fela ka mokhwa o we khoši e ripilego ka gona.

10954 Iha ka peelong ga tswaledi, the t̄eba ke yēna mong tswaledi. Baṭhodiwa ba t̄a khōlwa gore ke mantšū a tšwago ga morena. Khanthe morena o hwile, ditaba di ripa ke yēna motseta wa khoši. Motseta ke yēna motswaredi. Mothomong malome wa mohu. Malome a ku dula tulong ya botswaredi ye ba bōna gore letsoyo la motseta le golēla ka lupeng la ywe. Gona ba ka dira gore malome wa mohu a lebelle mote. Taba e we e šumiwa ka thephiri ka gobane a ba nyake gore batho ba t̄ebe gore khoši e hwile. Polabolo ke ya gore mobu o wa fiša.

10955 Khoši e ruele ke phiri. Mang le mang bjale o swanetše go t̄eba gore khoši e hwile. Mediro ya khoro e no šula e tswere ke yēna motseta go ba malome wa khoši. Ga gona moreno o we o ka veriwago. Diphiri ka moka ga tšona di t̄eba ke beng ba khoro. Thello the t̄a ndiwa go dutšī e thepipipi. Melato yōna e aṭhodiwa, ka theko go ndiwa thello. Merero ka moka e t̄a veriwa ka letšutšī la

mofelo bja thello tha mohu.

10956 (b) moledi. Bjale thello tha mohu the fedile. Khoši e hwile, e šile ngwana yo monnyana. Ngwana yo we ke yêna moja-lefa. Ka baka la gore ke yo monnyana, a swanêla go dula theponeng tha mohu pa-pagwe. Ka baka le we ba swanetsê go beya moledi. Taba ya moledi a e bjale ka ya motswaredi aowa e ts swanetsê go veriwa. Ke bona beng ba khoro ba we ba swanetsêgo go vera ka moja-lefa. Ka morago ga mo ba feditsê ka moja-lefa, ke gona ba ka rerago ka moledi. Movero o fedile bjale ba nya-ka go tšibiša batho. Batho ba ta šupiwa moledi. Mong wa lena phiri e rwele bjale o šile ngwana. Ngwana yo we e thale yo monnyana. Monna yo a ta go tswariwa ke khadi, ke yêna moledi wa ngwana. Khadi e ta dira ka mokhwa o we mmuledi a ilego a bolabola ka ôna. Batho ba tare thobêla.

10957 Phapano ya motswaredi le moledi. Go bolwabolwa ka ditaba tša mošata. Khoši a ya hwa, e a babja. Khanthe yôna e hwile. Motseta o šetsê a tswere. A na mantata a go beya melaô ka baka la gore lehu la mohu a la thobošwa. Le ge lehu le ilê ta tšibišwa

925

K34/82 5205

batho, yêna o t̄a na tšwela pele le go tswara. O no tswara fêla ka baka la bogolo. A t̄i-biwi ke batho, o no t̄ibiwa ke bona beng ba moete fêla.

10958 Moledi. "Moliti wa mogo wa rotwe, o leta a ija mafota. Ke moledi yo we wa go ja mafota. O na le maata a go beya molaô ka gobane o beilwe. Bona beng ba khoro, ge ba bôna gore molaô wa gwe ke o moima, ba khôna go ~~mo~~ mo -vola. Molaô o, o buima. Ka baka le we o t̄a palakanya batho. Ka go riale mo we o t̄hinyets̄a ngwana. A go ka mokhwa o a ka ba ganets̄ago ka gona. O swanets̄e go ba kwa ka baka la gore ge t̄heth̄shaba t̄he ka thubega, moja-lefa a ka t̄a a mmolaya mo a gudile. Moledi o beiwa ka morago ga lets̄ats̄i la t̄hobôa.

10959 Ba we ba lebanego go-lêla moja-lefa. Khoši e tšeya basadi ba bantsi. Le ga go le bjule n̄to e kholo nka e thii. Ngwana wa mogadikane a ka t̄he ke a gadikela yo mongwe wa mogadikane dithuthunya. Ba we ba nago le tswanêlô ya boledi ke ba:- Rangwane, ngwana wa rengwane, malome wa moja-lefa. Khadi le yêna

K34/82

mohumagadi. Ke bona ba we ba nago le maleba. Bana ba bagadikane a ba na maleba a go lêla moja-lefa ka baka la gove ba ka ta ba dira ntwae. A ka ta a gana go khurupulla di-ata. A ka re le nna^e be^e papa ka gobane thobê-la moena nama e la e budulê e ya tefa.

10960 Go dula ga mohumagadi tulong ya mohu monna wa gwe. Re hwetšana theema the: "Tsa êta ke namagadi pele go ya lepeng goba lewa ke ga tšona." Mohumagadi a ka dula tulong ya mohu monna wa gwe ka baka la go thoka yo we a ka dulago. Goleya leya go na ba ta leya leya ba bona gove a gona motho yo a ka dulago, ke moka ba dira gove go dulê yêna mohumagadi.

10961 Mokhwa o ka ba gona ga ba: Rangwane, ngwana wa rangwane, malome le khadi. Mabapi le maina a a ka gôdimu a gona mokhwa o we ba ka o dirago mabapi le boledi. Ba Kotega, Gokota ke ga namane. Bjale moledi le yêna o wa kotiwa mo a ganella tulong e e tha mo lebanago. Motho a kotiwi ka koto bjale ka namane ya khomo. Yêna o kotiwa ka molomo. Tšhaba rrago. Ka nnete o swanetše go tšhaba. Rangwane yêna o bile o na le thereto. O re ke yêna

925

5207

K34/82

ngwana monyane, a llele go buša, o llela go tuma. Ge e le bogosi bo na le malapa a magolo.

10962 Khoši ya toga, nngwe e a šala. Mo go bolwa-bolwa ka bana ba n̄to kholo. Ke n̄to kholo ya mošata e re tšikhidi ya re mafene. Ngwana wa moja-lefa ge a ka hwa e thale khopê, yo we a mothata-mago o swanetše go dula tulong ya mohu. Lekhōthwane le ka dula tulong ya boja-lefa ge bagalo ba ilê ba hwa e le dikhopê. Fêla mo a ilê a šiya mosadi, batho ba ka the ke ba khōna go dula tulong ya mohu. Ngwana wa mosadi yola wa go šiya ke mohu, ke yēna yo we a swanetše go go dula tulong ya mohu papagwa.

10963 Khoši e tšeya basadi ba bantši. "Botšwa bja khoši ke molomo, maoto a khōbê ke meti." Nyepape ya ka gōdimu, e thaloša gore khoši e hwetsšana lefa ka go bolabola. Ke yōna tela e kholo e we khoši a hwetsšanago lefa. Lefa le we o le šumiša go tšeya basadi. Khoši e na le basadi ba bantši. Ke mo we o kwago ba re, ke mo-ṭe kholo wa mošata, o re tšikhidi wa re mafene. Ditshikhidi di phela ka madi a batho. Mafene a ja dijo. Ge dijo di ilê tša lewa, gowa be-iwa melatša, ka moswana o ṭa hwetsšana a lle

925

K34/82

5208

melatša. Le matho a mo kokona. Polabolo e ya ditšhikhidi le mafene, e bolabolwa ka baloi. Ka gobane thuri ya ntho e lla le mothegare ka baka la buntši bja basadi.

10964 Buritše a be a na le mosadi ba be bare ke Ngwana Leweke. Mosadi yo o ilê a tšeiwa ka dipudi tša khoro. A be a le mosadi wa bone basading ba morena Mothabe. Khoši e ilê ya mo tswara a robetše le Buritše. O ilê a napa a mo ngaletša ka yêna. Jo ngaletša ke go fa. O ilê a napa a motšeya. Mosadi yo we a be a tha-loe, a be a intšha khwiti mobung. Ke gore a be a loya kudu. O ilê a tseka bana ba khoši ka go ba loya. Yo mogolo o gata tshipi a e bōna e fiša. Mafello a taba, ba ilê ba tšhaba Buritše le mosadi ka baka la gore e be ba nyaka go ba bolaya.

10965 Motšhabi a tshela noka o wa gomêlwa. "The-godi gomêla mokowe, o vaka bjung ngwaneno, o morakiša botakala." Ba ilê ba tshela noka ya makhutšwi. Khoši e ilê ya luêla dimpja tša yōna gore, mo le ka hwetsana a tshetše noka e kholo le mo gomêlê ka gobane a ka sokologa a le loma. Ba ilê mo ba nyakišiša mothala wa gwe, ba hwetsana gore o tshetše noka ya makhutšwi. Ba ilê

925

K34/82 5209

ba mo gomêla.

10966 Mokobati o ilê a nyaka go boya the bopong. Ke gore mo we a tswaletšego gana. Bjale ka ge theema the re, mo ba tha boelego ke teng, maruping ba ba-êla. Ba ilê ba gana go mo amogêla. Ba ilê ba re, ngwana wa noga a na bonogana. O ilê a napa a khakhe-
lwa thetšhabeng tha Banareng. Lefa la go tšeya mohu mmagwe, ke la ga mothabe. Bana le ditogolo tša mohu Buritše ke ba ga mothabe ka gobane bana ba aana dikhomo. Fêla ka khoro a ba tene. Matsatsing a bo lehono ba tene, ba fitha ba dula khorong. Go rubaruba le malapa ôna a ba rubarubi.

10967 Thefero tha ntō kholo the tswaletše ka le-šua la mokhalo. Ge ntō e kholo e the-na bana, bana ba bagadikane a ba swanela go dula tulong ya buja-lefa. Ka baka le we, ba swanetše go hwetšana motho yo we a swanetšego go tswara khoro. Ngwana wa mogadikane a swanêla go tswara khoro, ka baka la gore ngwana wa mogadikane, a gadikele yo mongwe dipalê. (Dithuthunya.) A ka ta a ganêla tulong ya buja-lefa. Ke lona lebaka le we le mo thibêlago go ba mo tswari wa khoro.

Temana ya 3: Thibêgô ya meropa. (Phifa-
llô.)

10968 Gona le phapana lehu^{ng} la khoši le^{la} motho fêla. Phapano ya gona ke e: lehu la motho fêla. Tsatsi le we a hwago ka lona, ka moka ba leloko ba tibišwa. Ka moka ga bona, ba swanetše go letšetša medirô ya bona, ba kitimêla mowe mohu a nago nthe. Ke moka ba thomile go ilêla lehu la mohu. Je nhe a be a na le meropa, ka moka ga yôna e a ribegwa. Gori-begwa go bolwabolwa ka go the šumiše. Meropa e we ya mohu e ta rubuluga ka letšatši la thobošo. Ba ta nwa mabjala a thobošo, ke moka bošego ba lala ba tiya meropa. Ke gona meropa e ribulugile.

10969 Thibêgô ya komana le meropa ya khoši. Go ngodilwe go thwe khoši a ya hwa e a babja. Ka morago ga mowe ba re mobu o wa fiša. Ba bolabola ka mokhwa o we e le gove khoši e hwile. Bjale meropa a e rimame. Le ge ba mmulukile, ba no tšwela pele le go šumiša komana le meropa ka baka la gove phiri e šu e mo rwale. Theila le thello a di gona ka baka la gove lebeya e šu le pjaiwe. Go tšeya lebaka le letelele go pjaya lebeya la lehu la khoši. A ka hwa marega, ba tilo pjaya lebeya marega a a taga. Gopjaiwa ga lebeya ke

925

K34/82 5211

go tšibisa batho gove makete o rwele ke phiri. Ke gona batho ba ta thōma go ilēla lehu la mohu.

10970 Marega a fithile, go ndiwa thello tha lehu la khoši. Bathologadi ba tēna ka ntong ya mohumagadi. Banna ba lla thello tha mohu khorong. Thello tha khoši the ndiwa bošego ka gobane the ndiwa ka bo malesāpane. Basadi ba khobakane ka lape-
ng la nto kholo. Bomalesāpane ba lala ba lla bošego ka moka. Banna ba lala ba gobella dikōša tša go e pellwa ke bo malesāpane. Khwedi go-
ba khwedi le matsatši a fela go tha ndiwa thello tha khoši. Bathologadi le bona ba go getše ka
ntong. Ba alamile lehu la khoši. Ga gona motho yo we a swanetsēgo go šoma mošomō. Go fela ga
thello, ke go fella ga magoši a we a swanetsēgo go
ta thellong tha mohu. Ke gona ba ta nyakelago nga-
ka ya go alafa lehu, ke moka ya ta ya gōga ba-
thologadi.

10971 Go gopiwa ga khoko. Ngaka e alafile lehu, bathologadi ba tšwile ka ntong. A ba thamiwa ka dihamō tša lehu. Ngaka ya alafa lehu go fedile, batho ba ka ya ba šoma medivō ya bona. Batho-
logadi ga mmogo le ba leloko la bo mohu, a ba swa-
nēla go šoma medivō ya bona. Bona ba swanetsē

925

5212

K34/82

ga šala ba alamile lehu. Go diwa bjala ka lona le baka le we. Bjala bjo we, ba re ke bjala bja khoko goba bja diphixi. Zofadiwa khoko ka tšatsi le ba bošwago.

10972 Modirō wa khoko. Zofadiwa ga khoko, ba ra go-phalodiwa ga bathologadi. Ba ba phalola dithōgō ka mameko. (magare.) Meixi ka moka ba e tšōa dithōgōng ya šala e le letwadima. Ke moka ba ba thakola di diaparo tša bona gammōgō le dithamō tša go thama mmele. Ba ba thama ka dithamō tša lehu. Bja le theila the fedile ba ka ya ba šoma mešomo ya bona. Komana le meropa di rimamile. Ke gore a ba tha di šumiša. Motho yo mongwe le yo mongwe yo we a nago le meropa a swanela go e tiya ka baka la gore ba mošuta ba thale thellong.

10973 Khoši a e na mong, ke ya motho yo mongwe le yo mongwe. Ka lona letšatsi le we la go fadiwa ga khoko, basadi ka moka ba swanetše go ntšha mōya dithogong tša bona. Mōya o we ba ntšha diphogong tša bona. A ba phalole dithōgō tša bana ka moka. Ba no ntšha diphogo. Ke yōna tšhupō ya gore ba llēla mong wa bona. Go no ba bjale ka mosadi wa motholo, ge a ka hwēla ke monna yo a go ba a mo šegetše. Mošegelwa a swanetše go

925

K34/82 5213

na ntšha phogo fela. Dithama tša lehu a ka the ke a dithama ka gobane mohu e be e le mošegedi.

10974 Phifallo ya lehu la khoši, e tšeya lebaka le letelele. Bjale ka ge gongodilwe ka mo morago. Le thona theila the tšeya lebaka le letelele ka baka la gore lehu la khoši a le ndiwi ke batho ba naga ya gwe fela aowe le dikhoši tše dingwe le tšona di swanetše go tšilo lla thello. Le bona a ba diyo ta tšatši tše ka le thii. Dikhoši tše we di ndišanago the llo tha mo khoši e'ngwe e hwilê ke tše: mohu mothabe. Go ta mašišimale, Thebela, mametsa, Banare ba ga muthô, mokhotho le Bamaroteng. Khorro e'ngwe le e 'ngwe e tšeya matsatši a mabedi goba a mararo ba lala ba lla thello ka bo maledšapane ba bona. Bona beng ba mohu ba tšeya beke ka moka ba tha lla khorong. mo ba feditše ke gona go tšaga dikhorro tše dingwe go tšilo lla thello. Banareng ba ga muthô goba ba mahutšwi ba ngwadiwa ka mokhwa o we ka baka la gore gona le Banareng ba ga Letswalo.

Ngwaga 10975 Ngwaga wa molao. Ngwaga wa molao go bolabola ka ngwaga wa mokhorro. Thello tha mohu the tšeya matsatši a matelele. Phifallo le theila le tšona di ta tšeya matsatši e matelele. Bandi ba lehu ba swanetše go ja mathahu wa go šiyu ke mo-

925

K34/82

5214

hu. Bona ba tšwa ba rwele merogo ya bona. Dijô ba swanetše go fiwa ke bahwedi. Bjale ka ge go ngodilwe go thwe, moya thellong tha wabo, o ya a tswere tha gwe.

10976 Meota. Meota ke ôna mašemo a khoši. Mašemo a we a bitšwa meota. A limiwa ke batha ba naga. Kha le e be ba thate leme ka dipholo, ba be ba lema ka matsogo. Meota ya khoši e ya ka mantona. mmoto o mongwe le o mongwe o na le moota. Basadi ba mmoto o we ba swanetše go o lema. Le go thagola go thagola go thagola bona. Le go buna go buna bona, malokwane wa bona a dutši a le nabô. O beile ke yona ntona ya mmoto o we. Mabêlê ka moka a meota a swanetše go išwa mošata. Ke ôna a we a lewago mo go ndiwa lehu la mohu. Matsatsi a bo lehono meota e limiwa ka dipholo.

S. 1: Dithapô tša mohu.

10977 Dithapô ke thoto e we ilê ya šiya ke mohu. Polabolo e re ke di šiya ke mohu. Lentšu le dithapô, le bolabola ka dilo tše di tha lewego. Bjale di palakanywa ka letsatsi la tošo ya thetšhila. Bana ba mohu, ba leloko la bo mohu gammôgô le bo malome wa mohu ba swanetše go ba gana. Gapê go dirwa bjale. Ba bitšwa

925

K34/82 5215

bjala bja thetšhila. A bja tswanêla go tefa, ba swanetše go no ba motototo. Ge ba ka o kwa gore bo a tefa, ba bo tšhela meti. Ga go nyakege gore motho a tugiwe ke bjona ka gobane ba ka lebala gore ba thellong.

10978. Maina a dithapô: Diaparo, Dikotse le marumu, Komana le meropa, magopo, Thefoka, Ditaola, Dipona, dikobô tša bošego, molamo, disêgo, dipokolo, dimpja le dithare. Bjale dithapô tše: ~~☉~~ Dikotse le marumu, Komana le meropa, magopo, Thefoka, ditaola, dipona le molamo. A tša swanêla go tšeiwa ke motho yo mongwe ka bahu la gore di lebane moja-lefa. Tše di swanetšego go topiwa ke bana ba mohu ke tše: Bomagagane, diaparo, dikobô tša bošego le dithare.

10979. Dithapô tša go lebana moja-lefa. Ka morago ga mo ngaka e di fukile, ke moka ba di boetsa ka ntong. Di ta gafelwa moja-lefa ka morago ga letsatsi la thoboso. Ke ka letsatsi lewe ba ma gafelago tulo ya mohu papagwet. Tše la ba swanetšego go ditopa, di a topiwa ka moragô ga mo di fukiwile. Mongwe le mongwe o topa the a the nyakaga. Mabapi le manaka a dithare, go topiwa ka molaô. Molaô wa gona

925

K34/82 5216

ke o: Motšo a swanêla go wêla manaka ka go-
dimu ka baka la gore a ka mo gafiša. Molato ke
gore a laiwa ka ôna. Go topa ba we ba ilego
ba laiwa. mongwe le mongwe o topa the we a
ilego a šupiwa thôna. Ke ôna molato wa gona
o we.

10980 Dithapô tša diruiwa tša madimabe. Di ngo-
diwile ka mo le phepheng la ka gôdimu. Maina
a tšona ke a: Pokôlô, mpja le kâtse. Mothang
o we ba falago khoko, di swanetsê go fiwa motho-
yo we a di nyakago. Mpja yôna a še malebatsê
ke magopotšê. Ge motho a e bôna, o gopola mong
wa yôna. Ka baka le we a ba nyake le go e bô-
na. Go e bolaya gona a ba e bolae, ba diyo e fa
motho yo we a e nyakago. Kaatse le yôna e bjale.
Molato ke gore ke dilo tsê di fiwago tša gojake
mong wa tšona. Pokolo le mo e tha lewe, e ta e -
mêla letsatsi la thobošo.

10981 Dišego ke dithapô. Modirô wa tšona ke go-
bolokêla mabêlê ka ga tšona. Ka baka le we,
a tša swanêla go tšeiwa. Tšona di no fukiwa fêla
ba di togêlê. Di ta bôniwa letsatsi la thobošo.
Ka gobane ka letsatsi le we, thello tha mohu the
fedile. Banca ba mohu ba ta a-bagana mothakuwa

925

K34/82'

5217

mabêlé. Ke mašaledi a mabêlé a we a ilego a šala mo ba dira bjala bja meriri ya mafello.

10982 Bathologadi ba thakudiwa ^{dithamo} ~~dithakola~~ tša lehu. Ke ôna modirô o mogolo wa lona letsatsi ka tšô ya thetšhila. Pele ga go thakudiwa, ngaka e la ya go alafa lehu, e swanetše go laolêla thetšhila le moupî wa thetšhila. Ka moragô ga mo a feditše go laolêla, ke gona ba khônago ba ba thakola le go ba phalola la bo bedi. modirô o we ke o mogolo. Ge ba fetsa ôna ke moka ba šupa ngaka bjala. Go nwewa bjala, a go tha na modiro o mongwe o we ba ka o dirago. Ka moswana ga gona go fukiwa dithapô ke moka ba di topa ka mokhwa o go ngodilwego ka gona ka mo gôdimu. Ge gona le khomo ba thaba. Ke ya go thakola bana ba mohu megokhô.

10983 Pônagalo ya bathologadi ka moragô ga tšô ya thetšhila. Ba thale thellong tha mohu monna wa bona ka baka lewe a ba swanêla go robala le banna. Bjale ba ta tšibiwa bjang ka gobane dithamo tša lehu ba thakotšwe. Ba ta tšibiwa ka mošidi. Dithogong tša bona, ba tola ka mošidi wa dipilo. A ba swanêla go šumiša letsoku. Dikaparo tšona ba ka no apara bja-

925

5218

K34/82

le ka basadi ba we ba t̄ha hwelwago. Pōnagalo
ya bona ke go t̄ola ka dipilo dithogong le maoto-
ng a bona.

10984 Ba we ba swanets̄ego go ba gona t̄ošong ya
t̄het̄shila. Konanang t̄ša goja taba mpe le botšane
. T̄ša goja ke dit̄shila t̄ša mēnō. Ba swanets̄e
go t̄ibiša ba bo leloka la mohu gammōgō le dikha-
it̄šedi t̄ša mohu ba we ba lego magadi a bona. Bo-
malome a mohu le bona ba swanets̄e go ba gona.
A di ilē go ya ka mebotō, ke t̄ša šaka ka lethii.
Baratho ba mohu le bona ba swanets̄e go t̄ibišwa.
Thello t̄he ndiwa ke beng ba mohu, magoto ba no
fokot̄ša moro wa t̄hogo. Ba nt̄sha megōkhō fēla ka
dipeelong t̄ša bona a ba lle. Ba we ba swanets̄ego.
go ba gona, ba topa dit̄hapo t̄ša mohu. Magoto
a t̄ilo khopēla bjala bja t̄het̄shila.

10985 Movero o ka ba gona ka let̄šat̄si la t̄ošō ya
t̄het̄shila. A gona movero o we o ka veriwago ka
let̄šat̄si le. Pego yōna e gona, ya go ba bega t̄ošō
ya t̄het̄shila. Movero wa mabapi le moju-lefa,
motswaredi le moledi a o gona. Movero o ka ba
go gona, e ka no ba wa khomo e we ya gophimu-
la bana ba mohu megōkhō. Ke ka moswana wa
t̄šat̄si la t̄ošō ya t̄het̄shila.

S. 2: Mothahu wa go šiya ke mohu.

10986 Mothahu ke thoto ya go šywa ke mohu. Thahu-
na mothahu. Ke gawe ke thoto e lewago. Go tha-
huna taba. Methahu ya mohu e thahunwa ka letsā-
tši la thobošo. Ke lona letsātsi la merero. Maina
a methahu :- Dikhomo, dipudi, dinku, dikhogo, di-
kolobê, mabêlê, ditoo, ditoo-marapô, lebake, ditshe-
khênê, merepa, lethoko le tše dingwê. Ke bona-
ba bo leloka la mohu ba we ba swanetsēgo goreva
ka thoto e ya ka gōdimu. Tswala banneng a e fa-
relwe. Ka lona letsātsi le la merero, le banna ba
ba-golo ba dikhoru di šele ba bitšywa. Ba swane-
tše go ba banna ba naga e ya gešu. Ditswa di
bina tšona a di bitšwi.

10987 Merero e we e veriwago: Taolêlô ya thobošo.
modirwa mongwe le o mongwe ge motho a o dira, o
swanetsē a thōma ka go laolêla. Ditaola di ta
mmotšā ka mokhwa o we a swanetsēgo go thepi-
diša mošomo wa gwe ka gona. Pele ga merero
ba leboga motswari wa khoro ka molomo. Bjale
go fedile go teniwa mererongi Merero wa mo-
ja-lefa. Merero wa lefa. Moja-lefa ge e
le yo monnyana, merero ke wa moleli. Go be-
udiwa ga bathologadi go ya ka go vatana

925

K34/82

5220

ga bathologadi le banna ba we ba ba rata-
-go. Dikadinô tša mohu di beiwa gôdimu ga mo-
ja-lefa. Baadini le bona ba ta veriwa ke
moja-lefa. Ka morago ga mo go fedile merero,
ke moka ba reira ka khomo ya go thoboša bana
ba mohu.

10988 Merero e fedile bjale go beudiwa batholo-
gadi. Ka morago ga mo ba feditšê merero
ya bona, ba šupa batho moja-lefa. Ka mo-
ragô ga mo we ba beula bathologadi. Ga go-
na phapano, ba no beudiwa bjule ka batholo
ba monna fela. Go beudiwa ga bathologadi go
ngodilwê kae le kae. Go fedile bjule ba thôma
go nwa mabjula. Ka moswana-ba tsoga ba
thoboša bana ba mohu ka khomo.

10989 Moso o thele, dithaka di a nama, letšatši le
fetsa gôdimu. Pele ga go thabiwa khomo ya go tho-
-boša bana ba mohu, ba swanetšê go ntšha di-
thapô tšê la ba go di boetsa ka ntong ka letša-
tši la thobošo. Ge ba di bone ka moka ga tsana
ke moka ba di gafêla moja-lefa. Le yêna o ta
thôma go nama le ya gwe melebô. Melebô ke
ya dithaka. Ge mmolabudi a re letšatši le fetša
gôdimu, o bôna modikulugo wa ba rabadiya.

925

K34/82

5222

thobêla. Khadi e lets'a mphulukwane. Ke moka go fedile, moja-lefa o dutsi tulong ya gwe.

10992 Maphuphe o ilê a hwa a šiya moradi wa gwe e le moopa. Leina la mohumagadi Marebole. Moradi wa n̄to e nnyana a be a na le ngwana wa mothankana. Leina la moradi wa n̄to e nnyana Ngwana morei. Leina la morwa wa gwe Ma-khwapeng. Ba ilê ba lla thello tha morena wa bona. Dilo ka moka di a fetolêla, m'eti ke matšala re a tsalamets'a. Go tsalamets'a ke gonwa. Khoši e na a baka ba e beya boralleng (thethadung.) Ba ilê ba mo thapiša. Ba tšeya ditšhila tša gwe ba di boloka. Ke tšona tše we di swanetšego go tēna ka manakeng a dipula.

10993 The pipimpi re apa khromêla, ge e lekhu-ta ~~marima~~ re hwa nayô. Ba ilê ba no uta lehu la mahu go fithêla marega. Lebaka la marega la fitha, ba tibiša magôši ka moka lehu la morena. Ba thôma go lla thello. Ngaka ya go alafa lehu e ilê ya ntšha bathologadi ka ntong. Theila the fedile, the šetše le beng ba lehu. Bona ba ilê ba šala ba alamile lehu la mahu. Le bona ba ilê ba phadiwa ka morago ga matsatsi a mathano. Go fedile le bona ba swanetše go-ya

925

K34/82

5923

mešomong ya bona. Meropa gammôgô le kâmana
di ilê tša ribegwa. O ilê a hwa lebaka la le-
thabula.

10994 Letšatsi la tšô ya thetšhila. Ka moka ba
boleloko la mohu ba ilê ba tšibišwa gammôgô le
ngaka ya go alafa lehu la mohu. Ngaka e ilê ya
šoma mošomo wa yôna wa go tšô thetšhila. Ka
moragô ga mo.e feditše modirô wa yôna, ba mo šu-
pa bjala bja gwe. Ke ôna moputso wa gwe. Ke
moka ba thôma go nwa bjala. Modiro wa tšô ya
thetšhila ke ô mogolo, a o nyake go phathagana
le o mongwe. Ba ilê ba botša ngaka gore e bo-
ê ka morwana go tšilo foku dilo tša mohu. Le bona
ba leloko ba ilê ba butšwa. Re di kwile, re ta le-
ka go tsogêla ka gobane bare tala e apêlwê
a e lewe ka mphaka.

10995 Tša. êta ke namagudi goya leopeng ke ga
tšona. Ka morwana ba ilê ba tsogêla le ngaka
ya go alafa lehu. Ke mang yo we a swanetšego go
bula ntô ya mohu. Ba viala ka gobane lapa la
ntô e kholo a le na bana. Makhwapeng o ilê a re
pôô ke nna. Banna ba ilê ba šitwa go mo ga-
netša ka baka la gore mohu a be a ~~morata~~ ku-
du. Ba gopola gore ditaêlô ka moka o filê yêna.

925

K34/82 5224

mankhapana, o ilê a šitwa go bula n̄to ya go šiya ke mohu. Marebole o ilê a e bula. Batho bailê ba thaba kudu.

10996 Di šiya ke mohu di ilê tša fukiwa. Ka mo-
ragô ga mo n̄to e bulegilê, ba ilê ba ntšha di šiya ke mohu ka moka ba di beya lapeng la n̄to kholo. Di ilê tša fukiwa ke moalfi wa lehu. Moradi o tšile ka dikhomo. Ka baka le we, a swanêla go nkholêla. Banna ba ilê ba mmotš'a gore o wa re thodiya. A re nyake go kwa tš'e we o di bolabola-go ka baka la gore re thale thellong tha mohu. Malome wa gwe o ilê a mo ômanya kudu. O ilê a ba a mmotš'a le gore ke wena o bolalego khoši, ore o ta šala o vakuletš'e. Go-kwa a go tšale, ke di kwile. Ka nnete o ilê a napa a homola ditsolomoto tša gwe.

10997 Dithapô tša go šala ba ilê ba di boets'a ka ntong. Mo lehung la khoši e, go swanetš'e go ba le moledi ka gobane n̄to e kholo a e-na ngwana. Dithapô di ta boniwa ka letšatš'i la thobošo, le mothahu gammogô le moledi. Motswari wa khoro le baheng ka moka ge ba dutš'i ba le thellong tha mohu e be e le masete. Ditsolomoto, ke dipolabolo tša go the be

925

K34/82 5225

le
 2 mokudi goba t̄ela. Mmolabudi o wa bolabola, ba-
 thelet̄si ba thelet̄sit̄še. Mmolabudi o tswara kowa
 le kowa ditaba t̄še a di bolābolago o ka the di
 kwe ka baka la go tswara kowa le kowa. Dipol-
 labola t̄ša gwe ka moka ke ditsolomoto.

10998 Lets̄ats̄i la thobošo. Ka moka ba bo leloko
 la mohu, baredi ba gwe ba we ba lego magadi
 a bona gammōgō le bo malome wa mohu ba ilē
 ba tibisiwa. Motat̄ale a wa ka wa ba gona. Mo-
 tat̄ale ke nyat̄šo. Ke gore a gwa ka gwa ba le
 motho yo a nyat̄šago, ka moka ga bona ba ilē ba
 ba gona. Mothaba o lekane bjale go ka biniwa ko-
 ša. Mothaba ke wa dinaka t̄ša le peša, ge di ga-
 thane ka moka. Bjale mo go bolwabowa ka batho mo
 ba gathane ka moka.

10999 ~~Moro~~ wa moja- t̄efa. Masete o ilē a bolabo-
 la. Le a t̄eba gore mang wa rena o re šilē bjale
 lehono ke lets̄ats̄i ta bofelō bja thello tha gwe. Le-
 hono ke lets̄ats̄i la ka la go nt̄sha maoto aka ka
 le gapeng la marokolo. O ilē a fet̄ša polabolo ya gwe.
 Pōpēla molla a tsakwe o ilē a bolabola. Ke yēna
 malome wa mohu. Re lebugile masete, ka mokhwa
 o we o ilego wa tswara khoro e ka ōna. Lefate
 le leswa le tiya ka le letala. O the ke wa

925

K34/82 5226

katologêla khole, o ta ruta bana melaô. Bjale re
ka thôma go bolabola ka taba ya moja-lefa.

11000 Marebole ke yêna moja-lefa. Ba ilê ba
thôma ka go bolabola. Banna ba bangwe ba ilê
ba re Makhwapeng o swanetše go ba moja-lefa,
ka gobane nto kholo a e na ngwana. Ba bangwe
ba ilê ba gana. Le a bôna, mabapi le moja-
lefa, o swanetše go tšwa a le ka lapeng la nto
e kholo. Bjale a e na ngwana. Ka baka le we re
nyaka moledi wa nto e kholo. Ba ilê ba hwetsä-
na gore bokaone ke go beya yêna mohumagadi
Makhwapeng e ta no ba mo gotši wa mollô le go
tswalla lešaka la dikhomo.

11001 Manaka a pula a ilê a taetša Makhwapeng.
Go retiša go nyaka ke motho yo mongwe le yo
mongwe. Monna a ka a nyaka go e peya ka fa-
the ga mosadi. O ilê a re o tile mo ka dikho-
mo, ka baka le we a na molaô wa gore a nkho-
lêlê. Mmago Makhwapeng o ilê a mmotša gore
bogoši bo ya tswallwa, a ba diyo bôlêla.
mong polabolo ya nnete ke e, bogoši a ba llele
bo ya tswallwa. Morwa a ka a nyaka go kwa
mantšu a mmagwe. Ba ilê ba ntšha mathô ba
mo lebella. Lefa ka moka la go šiya ke mohu

925

K34/82 5227

ba ilê ba le gafêla mohumagadi. Ditefa ka moka e be di bigiwa yêna. Makhwapeng o ilê a khota bonyonyo manakeng a pula. O ilê a boya a rwele boamo.

11002 "Nthatana ya mašabele, khane e la e le-tšê mang." Ba ilê ba bôna ba gakana naê ka dipolabolo. "Ngwana o wetšê dikomeng, a re ^{dikoma} ke tšê šu." Mmagwe o ilê a re o ta no ba a di bona. Bose a bo kwelwe. Makhwapeng o ilê a napa a ba makhapa. Makhapa ke gore thefowa. Ke thefowa ka gobane a o kwe the we ba mmotšago. Kudu ke gore thetaêla. Ka gobane lentšû le thefowa le bolabola ka motho yo a tha o kwego ga boje.

11003 Modirô wa Makhwapeng. Ka moragô ga mo a e tšwa a rwele boamo bja go tšwa manakeng a dipula, ~~ke~~ thôma go no kitima le di naga. Mo we a go ba a fitha gone a go tebe ke motho. Fêla ge mokhoba o thôma go hupa, a be a boya. Fe a fithile o ba botš'a gore ba ntšhe peu. Fe ba thôma go lema ke moka o fapana nabô. O ta sobella go fithêla ba buna mabêlé ala a gore a šiya ba lema. O ta goma a boya gapê go tšilo ntšha peu. Ba bile ba mokwêra ka gore ke thelema thet tela.

925

K34/82 5728

11004 Modirô wa gwe o mogolo e be e le go bina dikoa. A be a tha thaole, mo we a binago. Moteng wa mošata le ditšhuaneng a be a bina. Dikoa tša gwe tše dikholo e be di le pedi. Ke tšona tše: (a) Dikaunye le (b) makhwapeng. Mo we a binago ba be ba mo rufa. Mehuta ya dithufô: mabêlé, ditoo, dikhogo le ditoo-marapô le tše dingwe tše bjale ka maseka. The thengwe le the the ngwe a be a the amogêla, ge a ka tšena moteng o we ba lapago, ke moka o ba fa dithufô tšela ba go mo rufa ka tšona, ba di apeya. Thegôlé a the thoke maano. Ke ôma maano a we a go ba aphela ka ôna.

11005 (a) Dikaunye. Yêna mong a be are, dikaunye, dikaunye. Ba-gobedi bare, o the-pela le tela. Mothabendi, Dikaunye, dikaunye. O thepela le tela. Ga gešu ga mothabe. O thepela le tela. Ga mothabe wa tswela wa makwala; O thepela le tela. Ga mafoladi a mogôši; O thepela le tela. Dikaunye. O thepela le tela. Koa e be e biniwa ka mapara. Mapara a tšientšwa ka gôdimu ga thôgô.
(b) Makhwapeng. Mothabendi: makhwapeng. Bagobendi: A re kakoulane. Makhwapeng. A re kakoulane.

925

K34/82 5229

Makhwapeng. A re kokoulane. Bjale bjale. Mapa-
va ôna a kokoulana. Maoto le ôna a bina. Ke
tšona dikoa tše di kholo tše we a go ba a tša-
ma a di bina le dinaga.

11006 Marebole ke yêna moja-lefa wa lefa la mohu
monna wa gwe. Ka molaô a be a tswanetše go
khetiwa ke yêna Makhwapeng. Go bolabolwa ka go-
šegela. A ka a khôna go mo šegêla ka baka la
boamo bjo we a bo rwelego. Makhwapeng o kile
a thaba theema the: "Tšû êta ke nama-
gadi go ya lewa ke ga tšona?" Ke nnete go ya
lewa ke ga tšona. Mohomagadi o ilê a šegelana
le Tina-mogolo wa makhutšwi. O ilê a fa khoši ya
makhutšwi manaka a pula, ka lentšu le, o tswa-
rêlê. Makhwapeng ba tha ilê go phapharega le naga.

11007 Ke the pipimpi re hwa nathô. Mohomaga-
di a ka a nyaka go botšû makhwapeng. Khopolo
ya gwe e ilê ya mmotšû gore o wa gafa, a ka-
ya a tšeya. Batho ba o kwana ba tha phela, ge
yo mongwe a ka hwa, ke moka kwana e fedile.
Mohomagadi o ilê a babja. Khoši ya makhutšwi e be
e fela e e ta e mmôna. O ilê a bôna gore o
bajetša go ya lehung ke moka a tswalla tela
ka lešaiša la mokhalo. Molwetši o ilê a bôna gore

925

K34/82⁵²³⁰

mogwêra wa gwe a t̄ha nyaka go mmôna. O ilê a botšša dikokwane tšša khoro ga mmôgô le yêna makhwapeng. Manaka a pula a na le Tima-mogolo. Ke ilê ka re a ntswarêlê. Le swanetšše go roma motho a yo a tšeya.

11008 Tima-mogolo a ka a nyaka go t̄a. Ka moragô ga dipolabolo tšša mohumagadi, banna ba ilê ba re bokaone ke gore a bitšiwê, a t̄e a botšše ke wena ka gobane mo le fana a ra le bona. O ilê a dumellana le mantššu a banna. Makhwapeng o ilê a rwalla mapara a gwe, a re ko tšeya manaka e šu. Ba ilê ba mo thibêla. Ba ilê ba roma masete. O ilê a ya, a botšša khoši ya makhutšwi. O ilê a mo fetola ka gore ke t̄a t̄a. Mofuŋiwa a na maano, maano a na le mofuvi. Khanthe o wā mo foro a ka t̄he ke a ya. Ke nnete yo mogolo mo a gana a ke a re ~~ng-nng~~. Ba ilê ba lebella t̄ela, moti ba t̄he ke ba mmôna.

11009 Masete o ilê a goma a boêla go bitšša Tima-mogolo. Ke ilê ka šala ka tswara ke madi. Thepe-la o ba botšša gore ka morwana ke nia yo we. Mogwêra-mogolo o binêla go t̄oga. Bošego bjo we baaki a ba ka ba robala ka baka la gore bolwetšši e be bugudilê. Ka nnete o ilê a t̄a. Molwe-

925

K34/82 5231

tši o ilê are, ke be ke tswere ke wena. Ke nyaka manaka a la a pula ka gore ntswarêlé. A ka di tēba gore go nyakiwa ôna, nka-be ke tile naô. Ke thaya go a tšeya. O ilê a goma. Ka moragô-nyana ga mo a tšugile, molwetsi are le kwile gore manaka a go kae. Šalang. O ilê a robula boroko bja mafello.

11010 Le belaêlang ba bina tou. Lena mo le ka no ta la bolabola ka molomo ka nte le the loba, pula e ta fona. Mantšū a, o ilê a bolabola ka moragô-ga letšatsi la thobošo. Makhwapeng o ilê a tuka mollô. Ke gore o ilê a galefa kudu, ka baka la gore a be a nyaka manaka a bô. Banna ba ilê ba mo ganetsa. Ba re molato a o reriwi ka maata. Le ta šala le di bôna. O ilê a tšeya mapara a gwe a ya le dinaga.

11011 Manaka a pula a ilê a lopa Tima-mogolo. Ke mang yo a ka šalago a rena molato ge makhwapeng a tšugile. Gu gona motho yo we a ka šalago a rena. Ba ilê ba leta mo a boya. O ilê a boya a gogoba. Khanthe ke moka o tšiša lebiša gae. Ka moragô ga lehu la makhwapeng, a ba ka ba šala ba rena molato. Ke moka ba feta le mothela we tšhipa. Lefa la pula ya gešu la loba ka mokhwa

925

5232

K34/82

O we.

11012. Mohu marebole a ka a thinya lefa la mohu monna wa gwe. Ka moragô ga mo monna wa gwe a hwile, o ilé a khobakanya banna ba khoro. Polabolo ya gwe. Le bitsitšé ke nna ba bina tou, ka baka la lefa la mohu monna waka. Ke swanetšé go dirang ka lona, ka gobane nna le ampōna gore ke nna mmīni-moekopedi. Ba ilé ba mo fetola ka gore, mosadi mo a bona gore ke yēna'mīni-moekopedi, o thopha dikhomo a tšeya mosadi. Teng ga malokwa a go swane, mothomongwe o ta ta a ba le thari. O ilé a šiya basadi ba ba bedi. Ma-ina a bona le ditaba tša bona di ta ngwadiwa ditabēⁿ tša lefa la mohu marebola.

11013. Khoši a e na mphatho. (moroto.) Go ngodilwē ka mo moragô gore khoši a e na moroto. Nka baka lang e the na moroto. Moroto e naô. Ge a thešū a beiwa theponeng tha borena, a khone go thepella ka ba bagolo. O thepella ka ba bagolo ge ba mmeilê theponeng tha borena. Monna yo mongwe le yo mongwe o wa rugiwa. A khathale goba monna o ilé a bolla le mohu papagwe. Bona ba swanetšé go nare thobêla morena. Morotho wa gwe o wa o teba, o na ba roga fêla ka go-bane o ba

925

K34/82

5233.

goletše.

11014 Lengwane ga lla la phôkgô fêla. Phôkgô ke šole. Šole ke gore motho yo a ba fenyago. Ge šole e ka letša lengwane le wena wa letša, o na ba o di tēba gore lo lwa. Phaga e ete. Le wena o swanetše go letša ke moka o re phaga e ete. Ke nna šole, ke letša lengwane yo la le yēna a letša. Ka baka le we ba nyatšana. Ge bjale ka mekokonopê ya dikhogo. Ge šole e lla, ka moka mekokonopê e swanetše go homola. Mokokonopê o we o ka lla go, o rugile šole, ka baka le we, e swanetše golwa. Khomo go gôta šole. Mammolwane a gôta matsāne a robēga. Khoši a e na moroto ka baka la gore ke šole. Molitši wa lentha, o wa lifišwa. Dinaka go lēma tša khoši, tša banna ka moka ke dinakorotswana. Dinaka tša lēma ka moka ke mojano. Theema there; "Šako la thoka thobēla ke mojano."

11015 Ntshobjane o ilē a dula tulong ya boledi. Ke ka moragô ga lehu la mohumagadi Marebole. Mosadi yo o ilē a šiya basadi ba ba bedi. Ke ba we a ilego a ba tšeya ka mothahu wa go šiya ke mohu monna wa gwe. Maina a bona a ta ngwadi wa ka go thatamane ka go bikiwa ga bona. Ke

925

K34/82 5934

ôna maina a bona a: Mamotetwa le Mokhadi. Basadi ba ke bana ba pôô, ba diyo fapana ka malapa a mmagô bona. Papago bona e be e le Mamogagare. Mamogagare e be e le wa khoo ya ga Masumu.

11016 Ngwana wa rangwane ntsee dikhomo di boêlé Sakeng. Go ngodilwê ka mo moragô, go thwe Masumu ke mogolo, mothabe ke moratho. Makhola wa go tswala mosadi yo mogolo ke Pôpêla. Mohu marebole ke ngwana Pôpêla. A ka a ya a tšeya mosadi ga batswadi ba gwe. Bjale mo basading ba, mosadi yo mogolo ke yo we a ilego a bikiwa pele. Fêla taba a yaka ya thepela bjale ka baka la papago basadi. O ilê a botša mohumagadi, bogolo bja malapa a gwe. Mamotetwa ke wa lapa le le nnyana ka baka le we a ka the ke a ba yo mogolo. Yo mogolo ke mokhadi ka gobane ke yêna wa lapa le legolo. Go ilê gwa ba bjale, bjale ka ge papago bona a bolabotše.

11017 Bana ba basadi ba mohu marebole. Mamotetwa o ilê a ba le ngwana ka o thii wa mothankana. Leina la gwe Lee. Ba mokhadi: Thekwai, Mo-kaiile, Tsone, Thepulo le maleopeng. Go ngwadiwile ba bathankana fêla, Ntšhobjane ke e be e le morwa Makhwapeng. Bjale ngwana yo

925

5235

K34/82

we a swanetsego go ba moja-lefa ke Jhekawai.
Ke ge e thale yo monnyana.

11018 Movero wa moledi. Ba ilê ba khobakana the-
aana mothabe. Ba we ba ilego ba ba thopeng ya move-
ro wa moledi ke ba: Mamogagare, Pôpêla, Ntšhobja-
ne le madisane. Madisane ke yêna khadi kholo. Le
banna ba ba koto ba dikhorotšê: mašumi, Pôpêla
le masete ba ilê ba ba gona. Monna wa khoro ya
ga masete yo mogolo e be e le Matšêke. Moverong wa
bona ba ile ba re, morwa makhwapeng ke yêna
yo we a swanetsego go ba moledi. Pele ga tume-
lano ya bona, madisane o ilê a nyaretsa pelaêlo. Ba
ilê ba mo dumêlla gore a bolabolê.

11019 Polabolo ya madisane mabapi le moja-lefa. O ilê
a tiya lesome la matšêšêe. Banna ba ilê ba re
morena. Le a bôna, nna ke dula kholê. Ka baka:
le we ditaba tšê dingwe di a nthaêla. Nka ba-
ka lang le thôma mothare ka dintheng. Ke bolabo-
la ka mosadi wa nto e kholo. Ba ilê ba re, o wa
kwala. Ba thôma go bolabola ka nto e kholo.
Ba hwetsana gore go tile Mamotetwa pele. Ba ilê
ba re, ke yêna wa nto e kholo. Mamogagare o ilê
a ba ganetsa, ka mokhwa o go ngodilwego ka
gona ka me gôdimu. Ba ilê ba dumêllana nabô

925

K34/82 5236

bjale ka ge mohu a ilê a dumêla.

11020 Mmôna theswa tha mahala, a thenogêla khologolo. Goriale ke Madisane. O ilê a ba thiba ditêbê. Ba ilê ba re, re šita go kwišiša ka baka la Mamotetwa le mokhadi gammogô le ba ga malome wa go. O ilê a ba beya lebaleng (pepeneneng) ke bolabola ka n̄to e kholo, ka gobane ngwana Mašumu a tswale khoši. Khoši e tswala ke ba ga Pôpêla. Ba ilê ba mo kwa. Ditaba ka moka di thintšê ke mohu mogadibô wa go. Le ga go le bjale, ngwana yo we a ta ba go moja-lefa, o ta laiwa gore a yo tšeya mosadi ga Pôpêla. Ke yêna yo we a ta tago a ba mmago khoro e. Aowa bjale ke di kwile. Ke moka movero wa bona wa fêla o e ta mo we.

11021 Ntšhobjane o ilê a beiwa boledi gare ga khaba. Ke mang yo we a swanetšego go bolabola. La ga Mothabe le šabetšê. Motswaredi o swanetšego nyaretša taba. Matrike ke yêna yo we a ilego a šala a tswere khoro. O ilê a êma pele ga khobo. Morena ba bina tou. Ka buntšî; ba re, thobêla. Le tibišwa gore mmago lena o le togetšê. Lehono ke letšatšî; la bo fêlo bja thello tha gwe. O šile bana ba gwe e thale ba ba nnyana. Ka baka le we, go ta beiwa moledi. Ke khopêla moledi gore a dulê ka gare.

925

K34/82⁵⁹³⁷

O ilê a dula ka gure. Ka matho le a mmôna. Bja-
le nna ke tša boêla ka dula fathe. Ke sutella kha-
di, ke yêna yo we a tša go mo tswara ka letsogo.

11022 Madisane o ilê a kwatama pele ga moledi, a mo-
dumediša ka letsogo. Le a mpôna ba bina tšou, nna
ke dula kholê. Ba bantši a ba tšebe gore bogadi
bjaka ke kae. Bogadi bjaka ke maroteng. Tsã mo
nka tše ke ka di kwa. Bjale ke re, yo ngwanašo
a šale a tswere khoro e ka diata tše pedi. Motho
a re go ba yo mogolo a thepella ka batho. Bogošī
ke batho, a še matapa. Nna a ke na mantšu a
mantši. Ke tša leboga kudu, mo o ka dira gore mo-
ja-lefa a yo tšeya mong wa mošušã o. Ke moka
ke feditše. Ge gona le ba we ba ka bolabolago,
ba ka no bolabola. O ilê a boêla, a ya a dula
madulong a gwe.

11023 Banna ba ilê ba tšatša mantšu a khadi. Ke
nnete bogošī ke batho, a še matapa. Bana ba ko-
mana boloto, bogošī ke go bopana. Ge o ka thepe-
lla ka batho, o di tšebe gore lesaba le tša thubega.
Ka goriale mo we le tša ba le thinyetša ngwana. Kho-
ši ke letala. The tuêla the thengwe le the thengwe
the phikuluga gôdimu ga yôna. Motho a teiwi, o
teiwa ke molato wa gwe. Lehufa mo mothong a

925

K34/82

5238

lešome. Dikhoši di šita go a thola melato ka baka la lehufa. Tsā goja ke ditšhila tša mēnō. O the ke wa hwetsana motho a feditšē bjala, wa re a fetša o diyo nkona. Ka baka le we ke ta mmōna tšatši le a na le molato. Taba ya mohuta o we a e šome ka gobane o ta gahantšha batho (lekhotā go athola melato. Ditayo di ilē tša ēma di ta mo we.

11024 The fata molete the a e phatela, tšhoši e tene le morwalo moleteng wa bo yōna. Moletši o ilē a leya-leya, a bōna go the na motho yo we, a ka mmolubudišago. Lefa la gošiya ke mohu a ka a le thinya. Ditefa ka moka tša khoro, a be a di iša ka lapeng la gwe. Batho ba be ba fidišwa, ba lefa diphidišo tša bona. Le tšona ditefa tša diphidišo, e be di ya ka lapeng la gwe.

11025 Thekwai o ilē a ya bogwaragwara. Go ilē gwa ba le mosadi yo mongwe, ba re ke Ngwana-mpomo. O ilē a topiwa ke monna yo mongwe wa ga masete. O ilē a ruiwa mošata. A bēlēga ngwana, ba mo rēla leina la mageketa. Ke yēna yo we a ilego a bēlēga Thekwai. Ke gove madi a gwe le a mosadi a ilē a dira ngwana yo we. Ba ilē mo ba yo dikwa, ba ilē ba raka mageketa. Ba re

925

K34/82 5239

a re nyake le tsela nokana le t̄ēna ka dikomane.
 Ke matsela noka, ke bona ba ga mabakane a va
 ngei khopa the namela lefago, bagolo ba tha le
 namele. Ka baka le we, moledi a be a thoile The-
 kwai. Mamogagare a dira gore a t̄shabêlê makhowe-
 -ng.

11026 The golago the lwa ke nkwe, motho a gola o wa
 goma. Moledi e be e le yēna mong the khapa. Ye go
 bolla matuba, Thekwai a boya. Ka nnete moledi a be
 a tha mo nyake. Moledi le moja-lefa ba ilê ba lwa
 ntwa e kholo ka gare ga moroto. Moja-lefa a be a be-
 kiša moledi. O ilê a bōna gore o wa mpetiša, a to-
 ga a ya ka gae. O ilê a boya a tswere the thunya
 (nkumišeng.) O ilê mo a šupa moja-lefa, motho a
 phaiša nkumišeng. Moja-lefa o ilê a mo khela ma-
 thare. Ke gore o ilê a mo tiya, a ba a idibala. Ba-
 nna ba ilê ba di rwala, ba t̄shabiša.

11027 Lerotê la phoolo a le šutellwe, go šutellwa
 motsakwane. Goriale ke Thekwai. Ka nnete mo la
 a theke a fenyā moledi, a be a ka the ke a mo
 fa tulo ya boja-lefa. Go toga ka lona letšatši le
 we ke moka moja-lefa a napa a rwala koma. Ntšho-
 bjane o ilê a t̄shaba, a tsela noka ya morola.
 O ilê a aga mote wa gwe Mamovitane. Ba go

925

K34/82

5240

bitsa mamoritane ka baka la gore gona le m^erita
e mentši. A di ilé go tšhabana, ke tša šaka ka lethi.

11028 Moleli o swanetše go beya moja lefa tulong ya
gwe. Ba ilé ba mmitša. O ilé a gona. Ba ilé ba
nyaka go tšeba gore o gona ka lefe le baka. O ilé a
re, ke tšhaba go bolaiwa. Ke tšagoletše leokana,
la re go gola la nthaba. Ge e le leokana le we o
le tšagoletšego, o ta le tšhaba wa feletša kae. Ke
ngwana wa go. O swanetše go mmeya tulong ya gwe.
Ge a go nyatsa, o ta re botša re ta molifiša. Ntwa
ba lwa ya fela ke moka e fedile. Peelo ya go a e be
ya monna, ya tše be ya mosadi. O ilé a re, ke di
kwile. Tšhipi ya gata'ngwe e a menama. Ke tata
ka tšatši la gore. Le leke ka maata go botša ba-
tho.

11029 Thekwai o ilé a beiwa theponeng tha boja-lefa.
Madisane o ilé a bitsiwa fela o ilé a šitwa go fi-
tha ka baka la botšofadi. Ntšhobjane o ilé a éma
pele ga banna, Ngwana yéna a be a dutši ka
gare. Mong wa lena o gudile, lehono o beiwa
tulong ya gwe. Le a mmōna ke yo. Mo a riale
a mo tswara ka letšogo. Ba we mohu a ilego a
hwa a na le melato ya bona, ba swanetše go ta
go rera yéna. Ke yéna yo we a ta go rera ba-

925

5241

K34/82

tho ba ba ilego ba adima dilo tšā mohu. Ka ga-
nong gaka go na le makhwakhwa, ke šitwa go bola-
bola. Ke gopela beng ba khoro gore ba laē mong wa
rena. Mo a riale, a boēla a dula fathe.

11030 Ditayō gōdumu ga moja-lefa. O wa bona le-
hono ke wena mong wa rena. Moledi yo we a go ba
a golēla, ke papago. Ke rangwane wa go. O swane-
tšē go kwa melaō ya gwe. Lefate le leswa le tiya
ka le letala. Le letala le ta go ruta melaō. Le we-
na o tsware ngwana yo ka matsogo a mabedi. Ge a
go nyatša, o re bitšē. Dilo ka moka tšā khoro ba
ilē ba mo gafela tšona. Ke moka go fedile. Lēša-
ba la palakana.

11031 Ditaba tšā lapa di bolwabolwa ka lapeng. Bona
theama Mothabe, ba ilē ba tēna ka lapeng la mmago
moja-lefa. Ba ilē ba botšā moja-lefa mabapi le mo-
sadi yo we a swanetsēgo go tilo bēlēga khoši. Mosadi
yo o mo tšerego, o di tebe gore e no ba motho fela.
O swanetsē goya go tšeya mosadi khorong ya ga Pō-
pēla. Ke motho feela bjang ka gobane ke tšere
ngwana wa malome. O wa bōna, o moja-lefa feela
ka baka la gore mohu a tšeya ngwana wa khaitšedi
ya gwe. Motogolo wa ga Mašumu a swanēla go ba
khoši. Khoši e bēlēga ke Ngwana Pōpēla. O ilē a re:

925

5949

K34/82

uowa ke di kwile, ke ta dira bjale.

11032 Thekwai o ilê a tšeya Mafefera. Ba ilê ba go-
ma ba khobakana. Le bitsitšie ke nna. Goriale ke
moja-lefa. Ke le bitseditšie ditaba tšela tša moradi
yo la le ilego la re ke swanetšie go mo tšeya. Ba ilê
ba re o wa kwala. O swanetšie go iša pōō. Ba ilê
ba iša pōō ka dikhomo tše nnê. Mašumu, Masete le
Pōpēla ba swanetšie go ntšha khomo khomo ba lekele
khōi go nyala mmago bona. Ke gore khoro e ngwe le
e ngwe e ntšha khomo. Bjale dikhoro di tharo, dikhomo
le tšona di swanetšie go ba tharo. Ke molaō wa gore
ba ntšhe khomo khomo, ke tšhupō ya gore ke mmago
bona. Mafefera o ilê a bikiwa. Mellō ya malapa ka
moka e ilê ya timiwa. O ilê wa tšhubiwa ka lapeng
la gwe. Ka moka ba ilê ba tšeya ~~mat~~ mellō ya
bona ka lapeng la gwe.

11033 Dilo ka moka tša khoro di ilê tša beiwaka
ntong ya gwe. The lemetšego go gora, the ~~mothe~~ ^{monwana}
~~ta~~ nkhopō. Moradi yo la wa go ntšha moja-lefa thakeng,
a thōma go belaēla. Khanthe molato o tšwa o le ga
Mamogagare. Tšhwene tsogo, e gogēla ga gabō yona
yōna. Ba ilê mo ba bolabola ditaba, bjale Mamogagare
a re, ke nnete ka gobane o mo ntšhitšie ^htakeng. Ba
ilê ba re, re bōna gona letsobe le tharwe, kha-

925

K34/82 5243

nthe ke baka lago. Ba ilê ba mmôna molato. Ba ilê ba mo lifiša ka khomo. O ilê a ntšha khomo. Ba ilê ba e tšhaba. Ke moka molato wa fêla. Go toga mo we Ngwana - Mašumu a ka a ba a tšha na le molala. Mafello.

11034 Ditaba tša moledi wa mošuta di buima kudu. Moledi o bjale ka khoši, ka gobane batho ka moka ba mo tšhaba. Le yêna o na le maata a gofidišša motho. Motho yo we a mo fidišitšego, o swanetšše go lifišwa. Nama o khetha mo we a go nyakago. A bešše ka noši, ba diyo mmešetsša. Bjale go buima kudu go tšša motho mpjateng wa mohuta o we. Mjajata ke modulo. Ke mokhwa o we burwa ba khoši ba tšha tswanêlago go bu baledi. O ka bôna ka Ntšhobjane mo a nyaka go bolaya moja-lefa. O lwêla feela thobêla morena nama e la e budulê.

11035 Mokoti wa namane, o e kota kudu. Mogami ke mogami. Mokoti wa namane ke mokoti. Motswari wa khamêlô ke motswari. Mogami o tšhokometšše gore mafsi a tšênê ka khamelong, le gore khomo ya tšhe, ^{ke} ya mo vaga. Motswari wa khamêlô, o tšhokometšše khamêlô le moletse wa khomo. Ge a ka robala khomo e tšha mo vaga, a ba a fafatšša le mafsi. Mokoti wa namane o tswere koto ya go kota

925

K34/82

5244

namane. O direla gore ya the ke ya falatsiša motswa-
-ri wa khamêlô mafsi. Bagami ba khomo ba ba kae.
Re hwetsana batho ba bararo. Mothomong nka ba bedi;
ka gobane mogami o phathakha khamêlô ka dikhwele.
Wa bo bedi ke yêna mokoti wa namane. Mothomong mo-
gami wa khomo a ka ba a thii. Namane o ta e têtê-
ma ka lerala, a dirêla gore a khone go gama mmugo
yôna ga bote.

11036 Matshegô a pitša ôna a makae. Matshego a
pitša a mararo. Ka ôna pitša e khôna go tokama. Ke
ngwadilê ba gami ba khomo le matshego ka baka la
molaudišî. Ke ge a tšwela pele le ditaba tša Ntšhobja-
ne. A be a le mmini-moekopedi ka baka la gore khamê-
lô a be a e phathakha ka dikhwele. Mafsi a khomo
a swanetsê go ya ka lapeng la bo yôna. A be a fa-
pana le go iša ka lapeng la bôna^{yôna}, ka baka la go thoka
motswari le mokoti.

11037 Molaô wa moledi. O ilê a bôna ga bote gore
moteng wa mošata a gona banna, a thôma go thôya
motswari wa khamêlô le mokoti. Motswari wa khamêlô
ke masete. Mokoti ke Pôpêla ka gobane ke yêna ma-
kholo wa dikhoši. Molaudi ke mašumu, ka gobane
ke yêna makhômana ya mogolo. Moledi ke le fotwa-
na ka baka la gore o wa fepiwa. Ka moka o ilê

925

K34/82 5245

a ba ragêla moragô ka baka la gore e be ba ka mmôna tše we a di dirago. Matshego a go mo thekha go ilê gwa ba ba ga malome wa gwe ba ga Morei.

11038 Naka tša go rwešwa a di mamarele thôgô. Dilo ka moka di na le tela ya tšona. Motogolo wa ga Morei a tswunêla go ba moja-lefa ka gobane mmagwe e no ba motho fêla. Ba ilê ba tšeya mmagwe ka baka la gola-tella go ja dinama tša diphôlôfôlô ka gobane e be e le monna wa go reya kudu. Le badimu e be ba ka the ke ba dumêla gore a be moja-lefa. Ge badimu e be ba tha êma le moja-lefa, nka be a mmolai le ka the thunya. Monna a be a na le makoko ka baka la gore papagwe Makwapeng o ilê a ba morena ka gobane e be le šabetšê ka malapeng a magolo. Le ga a ilê a dira mpherepere, dinaka di ilê tša volêga. Ge e le khomo e ragile khamêlô. Ge e le letshego le thegugile, meti a pitša a faletšê.

11039 Dinaka go babullwa tša go rudiwa ka molaô. meti le mafsi tša falla di faletšê. The gobugile the dibêlô le makhura a the tole. Ba ilê ba leka ka maata gore a nyaretšê thoto ya khoro, a šupê moja-lefa. O ilê a ba šupa mpa. A re ba tšee mphaka bathule, ba tšee thoto. Thoto e we a ilego a gona ka yôna, e ilê ya hwa ka moka ga yôna. Moja-lefa

925

K34/.82 5246

o ilê a mo thôya. Beng ba khoro ba ilê ba boya ba the-
kha pitša ya bôna.

110H0⁶⁵ Mogama khomo ya lifiša, o gama a lebella
tela?" "Moliti wa mogo wa rotwê, o leta a ija
mafota?" Diema tše pedi tše di bolabola ka mo-
ledi. Rotwê ke yêna moja-lefa yo mogolo. Moliti
ke yêna moledi. Mafota, ke ya mago goba dina-
mane tše di folotšitšego. Ke tšona tše we di
swanetšego go lewa ke moledi. Ke nnete o swa-
netšë go gama a lebella tela, ka gobane mong
wa dikhomo, a ka no ta a di gapa lebaka le
fe le lefe le we a le nyakago. Diema tše di
gopotšë moledi, gore a di tebe gore lefa a še la
gwe.

110H1 Moledi o fiwa maata a go lebella lefa la
moja-lefa gammôgô le motë wa mohu. Go lebella
motë, a še go robala le bathôlogadi. Dipôô di ka
no ba gona fêla pôô e kholo ke yêna moledi. More-
mi wa mëlato ke yêna. A ana maata a go šumiša
lefa ka mokhwa o a ratago, aowa, a swanetšë go bolabola
le mohumagadi. Ka moragô ga mo ba bolabotšë, ba ka tibi-
ša beng ba khoro. "Mona-ntso a e khamole?" Ke gore
ke mohumagadi yo we a swanetšego go nyaretšä taba.
Ke kwa moledi, o re o khopêla tha gore ka baka la

925

K34/82

5247

gare o tswere ke molato. Ka moragô ga mo we, ge ba nyaka go kua molato wa gwe, ba ka no mmutsiša ke moka a ba anêgêla ôna. Ke gona ba ka khônago go mo thuša.

11042 Lefa la boreneng. Lefa le na la go šiya ke khoši, ke lona le we le swanetsêgo go leta moja-lefa yo mogolo. Lefa le we, a le tšwe ngwanana, aowa ke la khoro. Khoro e nyaretsa lefa ka mokhwa o: Moathodiwa o wa lifišwa, diloba, diphidišo le maduma. Moathodiwa o wa lifišwa. Mokete le mokete ba a lwa. Molato wa bone o swanetsê go išwa khorong. Baathudi ba ta bôna yo mongwe phošô. Motho yo we o swanetsê go lefa molato. Molefêlwa o swanetsê go tswalla khoro ka the thengwe tha dilefa. The a bolaiwa. Mothomongwe a the bolaiwi.

11043 Diloba, diphidišo le maduma. Diphidišo wa bôna, mo ba khoro ba ka bolabola ge mofidišwa a ka the ke a o kwa phidišo ya gwe. Ka buka la go bolabola ga bone, ba swanetsê go mo tiya ka thupa e telele. Gona le manganga-thaa a banna ka gobane ba ilê ba bolabola. Mofidišwa mo a ka no lefa ka nte le go bolabola, gona manganga-thaa a gona. Gor no ba bjale ka ôna

925

K34/82 5248

molato, o na le manganga-thaa. Melato yōna a e bigiwi ka thelo. Ba no bega ka molomo fēla. Diloba le maduma, a di na manganga-thaa. Ka gobane ke dikamogêlō feela. Ditswalla khoro le diphidiso, di bolaiwa ka taêlō ya khoši. Ge a tha nyake gore di bolaiwê, di ruiwa ke yēna khoši.

11044 Melato ya maetivêlō. Thelete the thenqwe le the the ngwe the na le melaô ya thona. Melaô e we e bitšwa melaô ya goaga naga. Motho mo a'ilé a taboga o mongwe wa melaô, o swanetšê go lifišwa ke khoši. Ntona a e lifiši. Ke yōna tšhemo e ngwe ya khoši ya go hwetšana lefa.

11045 Melaô ya goaga naga. Melaô ya gona ke e :
 (a) go ntšha dimpa, (b) go remiwa ga ditšhabe pele ga tokologo ya tšona. (c) Khašo ya ditoo-marapô le mokhwa. Ke melaô, yo mongwe le yo mongwe o a e teba. Le ga e tšibiwa batubugi a ba ke ba thoka. Gōdimu ga melaô e ya ka gōdimu, khoši e lifiša mothingi ka mokhwa o we a ratago. Melaô wa go ntšha dimpa. O dirilwê ka bakeng la go baka komellō ya lefathe le dibeka. Dibeka ke tšona tšê we di thibêlago pula gona. Montšhi wa mpa o swanetšê go boloka madi a gwe theretseng. Ka buntšê dirêtse. Gona dibeka a di be gona. Ge khoši e ka

925

K34/82 5249

tiya mphoko naga ya gwe ka moka, di-b'eka tša no tšwela pele. Mantona le bo rammotwana ba tibišiša. Ke bona ba we ba swenets'ego go nyakis'isa. Ge a ilê a hwatšwa, ba mo isa mošata. Montšhi wa mpa, o tšha pudi, ke moka ba yo foka mo we a bulukilego ngwana wa gwe. Ke moka dibeeke di a khaoga pula e ana.

11046 Thēmō ya dithare pele ga lebaka. Molaō ona, o dirilwê ka bakeng la borwa. Ge motho a ka re-ma dithare tše we di rakelwago, a hwatšwa, ke molato. Khoši e mo lifiša ka khomo. Khomo e we a e na manganga-thaa ka baka la gore ke molaō. Molifi o diyo taboga molaō a dutš' u o teba. Maina a dithare tša gona: mokhudi ba loga dišego ka ōna. Mogamaaka ba loga divoto ka ōna. Diripiwa ge mabele a le topo-khubedu. Ke gore borwa le ge bo ka thutha, bo ka the ke bja thinya thelo ka gobane a budulê.

11047 Khašo ya ditoo-marapō le mokhukhu. Molaō wa khašo ya ditoo-marapō. Ba thōma ba di hupa, ba khōna ba gaša. Ba di gaša lebaka la mo ba leta di-nonyana. Ba tšhaba gore thefako the ka thinya dibjalo. Molaō wa mokhukhu. O thibela gore ba ka thinya dipheko tša go ntšha peu. Peu e ntšha ke ba mošata, ka ko-

K34/82

mana. Batho ka moka ba khonê ba lema matemo a bona.
 Le go loma ngwaga o moswa, ke bona ba we ba swa-
 netšego go loma pele. Batho ba khonê ba lumišana ka
 dikhošo tša bona. Motabugi wa meloš e mmedi e, ke
 khomo ^{ke} molaš.

11048 Lebipi la fathe. (Dintwa.) Le tšona di swa-
 netšego go lumiwa ka mašata. Ge motho a ka di rafa
 a dija pele ga gore ba mošata ba lumiše manaka
 a pula ke molato. O lifiwa ka khomo. Ke molaš
 wa gore go lomê ba mošata pele. A ba di rafe ka
 noši aowa, ba hwetšana motho wa leina, ba mmotša
 gore re nyaka le-bipi la fathe. Ke moka o ta tswa-
 ga. Ge di wêla, ba nyaka mothankana yo monnyana
 a di rafêla ka pitsaneng ya bo-lôhō bja dikhomo.
 Ba di iša mošata, ke moka ba yo lumiša manaka a
 pula.

11049 Mokhukhu a še wa go tswa mabêlê fêla, aowa
 le goutswa the thengwe le the thengwe ka baka la
 gore mo utswa o wa utama. Mokhukhu ke go khukhu-
 na. Ke nnete moutswi a eme ka maoto, o wa khu-
 khuna. Mabapi le mokhukhu wa mabêlê. Mokhukhu-
 ni, a swanetšego go bitêga digokhothi le magapi le
 rageng. Ka goriale mo we ke gore manaka a pu-
 la a ka the ke a fekegêla. Le ga go le bjale

925

K34/82 5251

mokhukhuni a hwetswa o molato. O nyaka go fe-
kegetša manaka a pula.

11050 Thelete the aga ke khoši. Pele ga go ntšha peu,
mphoko o swanetše go ~~nt~~ ntšhiwa ke khoši. O foka ke
masogana-nyana, a we a the šigo a teba modirō wa
banna le busadi. Ke gona ba thibela me-mōya ya
go tšwa ka difate. Ka baka le we, batho a ba swanē-
la go thinya modirō wa khoši. Mokhudi le mogamaka
le tšona di reolla melabo ya khoši, ka baka la gore
mphoko le dipheko tša go tšiba difate di ta fehē-
gélwa. Ge di fekegetše, ga di thana mohola. Ka ba-
ka le we borwa bo a tšena theleteng. Bjale batho ba
bōna moena phōšō. Ba re, a laélwa, ka gobane khoši
e la ya go re šiya, e be re tha bone dilo tša mo-
huta o. Ba lebala gore dikhukhununi di gona, tšē we
di thinyago. Ke yōna melaō e we khoši, e hwetsana-
go lefaka yōna.

11051 Maletšepa o ilé a rafa dintšwa, a tšama a reki-
ša. Ke mosadi yo a go ba a e tšwa ka Tšhokwe. Khoši
ya Batšhokwe ke Mametja. Bjale o ilé a ba a fita
nutšo ka mono ngegeng ya gešu. Kamono komana e
be e thešu ya lumišwa. O wa bōna, ditshebi di
ilé tša mmotša. O ilé a dira, mokhukhu. Batho
ba ilé ba di ika ka mokhukhu. Morekiši o ilé a

925

K34/82 5252

gamen a boela gae, a rwele mokota wa mabêlé.
 The pipimpi re apa khromêla, khuta marama re hwa nayô.

11052 Phuthi ya bokone mathale ke lathile, go thwa
 ke khukhuna. Letsatsi le ilê la thoma go fisa. Muna-
 ka a pula a tswarege, ka baka la go tologa mathura.
 Naga e a laolêlwa. Ba ilê ba dira bjale. Ditaola di
 ilê tša tiya morolo mo tšwa ka difate. Moloi a tene
 ka moteng, o tentšha ke moloi yo mongwe wa moteng.
 Di ilê tša ntšha moradi wa mmina phuthi. Ba bina
 phuthi ke ba bantši. Go lukile, re swanetše go fudisa
 taba. Bafedile o ilê a thatša dintšwa. Ke ge ba nwele
 morula le diphepha. Gapê ba bangwe, ba nwêla gore
 mabêlé a ka mpolaê. O ilê ke bina khoša ya morula,
 ke moka a thoma go thatša. Go ilê gwa tšwa morula,
 diphepha, tša goja le dintšwa.

11053 Dintšwa di ilê tša topêlwa, ba mo rusadiša tšona.
 O ilê a tabula mošata. Khoši ke ge e le moledi/Vtšho-
 bjane. Ka morwana ba ilê ba tsoya ba mo thekiša.
 O ilê a ba botša gore nna ke di rekile ga male-
 tšepe. Molaô a o tebe, wa gore go loma ba ba-golo
 pele. O ilê a dumêla gore o wa o teba. Wena Mose-
 ki, o be o dumellang ge moradi wa go a taboga mo-
 laô. Monna a ka a ba le karabô. O ilê a bitša
 moradi wa gwe, ba ya thopeng. Ba ilê ba e tumêla

925

K34/82

5253

molato. Morena o ilê a re, a ntšhe dikhomo tšhe pedi.
Mašija a mošata ka moka a ilê a phefa melala. Ke
gore a ba ka ba re thobêla. Ba ilê ba no phefa me-
lala ba homotše.

11054 Mokhukhuni o ilê a lefa ka khomo. Khoši e ilê
go bolabola mantšu a khomo tšhe pedi, banna ba phe-
fa melala ba lumile thenkô. Mašumu o ilê a re, go
ganetsa khoši a še go mo roga. Naka ya mošata a
thinyi leepô. Thobêla dikhoši. Rena re bipetswe, re
bipetsitše ke mantšu a morena. Molaô a thepela molaong.
Molaô wa mokhukhu mo motho a ilê a o taboga ke khomo.
Wa dikhomo tšhe pedi, ma rena a re o tebe. Banna
ba ilê ba re thobêla. O ilê a re, mmotšeng a ntšhe
khomo. Ba ilê ba mmotša. O ilê a ntšha a lefa molato
wa mokhukhu. Ke moka molato wa fêla o e fa mo
we.

Temana ya Hi Moja-lefa yo mogolo wa khoši.

11055 Ke šetše ke thalusiše ditela tšhe we khoši e
hwetsanago lefa ka tšona ka mo gôdimu. Bjale ka
tela ya molaô wa Mokhukhu. Mokhukhu nka o thisi
ka buntši ke mekhukhu. Bjale re hwetsana gore
khoši e hwetsana lefa ka ditela tšhe nnê. Ditela
tšha gona ke tšhe: melato, mekhukhu, diloba le
mašemo gammôgô le maduma. Ge go tšena le ma-

925

K34/82 5254

duma ke diŋela tše thaanob Melato. molefêlwa o tswa
-la khoro ka the thengwe the dilo tše we ba mo lefetsê-
go ka tšona. Ge e le ka dipudi, o tswalla ka pudi. Le
dikhomong go bjale. Mehuta ya mekhukhu ke thalutšê
ka mo godimu. Mo ke no e ngwala fêla diŋele^{na} tša khwe-
tšano ya lefa la khoši.

11056 Mafa a na a khoši a na le diŋela tša go šumisiwa.
Ka moka ga ôna a tswanetšê go tšena ka lapeng la nto-
kholo ya mošata. The ruiwa the go tswalla khoro ka
molaô a the ruiwi, the a bolaiwa ka baka la gore
ke manganga-thaa a banna. Khomo e we e lewêla
khorong. Ka lapeng la nto e kholo go ^{išwa} the-
begô. The begô the we the bitšwa le thakori. Mabê-
lê a ditšhemo tša khoši, a emetšê khoro. Ba ba
apeela ôna. Bjale mafa a mangwê a tiyu yêna
khoši. A laudiwa ka gôna lapeng le legolo.

11057 Khoši e bjale ka monna wa basadi ka baka
la gore ona le basadi ba bantš'i. Bo mathwagu-
dimê ba we ba na le malapa a bona le bana
ba bona. Bo mathwagadimê ba laola ke legwa-
mi e theng magwami. Lapa le lengwe le le
lengwe le na le lefa la lona. Ka moka ga tšo-
na di ka fathe ga legwami. Fêla the thengwe
le the thengwe the tswanetšê go laudiwa ka

925

K34/82 5255

lapeng la bo thōna. Tš'a khoro ke tš'a khoro, tš'a
malapa ke tš'a malapa.

11058⁶⁶ Lapa a le ji le ngwe? Theema the a tha di-
rêla malapa a monna wa basadi fêla eowa le malape-
ng a mošata the a buša. Lapa le lengwe le le
lengwe le na le moja-lefa wa lona. Moja-lefa yo mo-
golo a na maata a go amoga malapa a mangwe
mafa a bona. Lefa le we le mo lebanego ke lona
le we la go šiya ke mohu papagwe. Le fapane le
la monna wa basadi ka gobane la monna wa basadi
le swanetše go abaganya burwa ba bagolo ka goya ka
malapa. Khanthe la khoši a le bjale, lona le le bana
yêna moja-lefa fêla. Bona ba ta lebella mafa a
malapa a bo innao bona. Ke ônu molaô wa gona
o. we.

11059 Nyadišo ya baratho. Je moja-lefa a na le bara-
tho, o swanetše go ba nyadiša ka lona lefa le la la
go šiya ke mohu papago bona. Lapa le le ngwe le
we le nago le bana ba bathankana fêla, a ka nya-
diša ngwana yo mogolo wa lapa le we. Baratho ba
ta bōna ke moja-lefa wa lapa le we. Mafa a we
a malapa, a ba swanêla go a šumiše ka nte le go bo-
tša moja-lefa yo mogolo. Ba swanetše go mmotša le leba-
ka la gōna. Ka tumelano ya bona ba ta šumiše lefa

925

K34/82 5256

ka mokhwa o we ba nyakago ka gōna. Ke ōna molaō wa
kagišano o we.

11060 Pegō a še ya ba bannyana fēla aowa le yo mogolo
o wa bega. Le yēna moja-lefa o swanetše go bega
baratho ba gwe ba malapa, mo a nyaka go šumiša
mothahu wa mohu. Go bega ke molaō. Še o ilē wa
the bege, ka moswana o ta šitwa go ba botša taba.
Ba ta mmotša gore o bōna mo di go imēla lehono o wa
re botša. Aowa di bonē bjale ka metha o di bōna. Bja-
le motho o tšeya bosola a beya. Ka buka le we, ke
moka lethoyo le tene ka gare. Khanthe mogolo-golo
o ilē a re; Konanang tša goja - taba mpe le botšaneng.
Bana ba komana boloto, bogošī ke go bopana.

11061 Mafa a dintō. Khošī e na le basadi ba bantšī; Bjale
moradi yo mongwe le yo mongwe o na le ntō ya gwe. Bjale
ntō e ngwe le e ngwe e na le lefa la yōna. Mafa a na
a dintō ka fathe ga taolo ya monna. Malapa a hwe-
tšana mafa ka mokhwa mang. A hwetšana mafa ka di-
tela tše; Manyalo a baredi ba bona, le a maata
a beng ba dintō. A mangwe ke a go fiwa ke batswa-
di bu bona. Bjale malapa a we a na le barwa.
Lapa le lengwe le le lengwe le na le moja-lefa wa
lona. Ke ngwana wa maetsibulo wa mothankana.

925

K34/82 5257

11062 Lefa la dikhomo tša dikhaitšedi. Baredi ba mosadi ba nyadiwa. Manyalo a bona a swanêla go lewaka le-gano aowa, ba swanetšê go tšeya bo mammuwi ka ôna. Bjale mafa a na, a na le ditela tša ôna. Ditela tša gona ke tšê: Tša ngwana wa maetsibulo ke tša papagwe. Tša baratho di tšeiša dikhaitšedi. Re ka re, -lapa le na le baredi ba bathano. Barwa ba bararo. Ngwaneng wa bothano, a re mmale ka gobane dikhomo tša matsô a gwe ke tša papagwe. Khomo ka e thii ya gwe, e swanetšê go tšeiša morwa wa maetsibulo. Khomo e we yo golêla dikhomo tša monyalo ka baka la gore ke moredi wa pele. A swanêla go dumala lapa ka gobane ke yêna khadi.

11063 Manyalo a baredi ba banê. Ditaba tšê di ngodilwê kae le kae. Bjale mo di ngwadiwa ka barwa le baredi ba mošata. Baredi ba bararo ba lebane ke barwa ba bararo. Morwa yo mogolo o swanetšê go tšeya dikhomo tša moredi yo a latêlago moredi yo la dikhomo tša matsô a gwe di tšerego ke papago bona. Yo a molatêlago le yêna o tšeya dikhomo. Go no ba bjale bjale. Dikhomo tšê di ta go šala di eme ka lešaka ke tša moredi wa lekhôthwane. Bjale tšê we di lebane moja-lefa. Ka tšona a swanetšê go tšeya moradi wa

925

K34/82

5258

bobedi. Ke ôna molaô wa gôna. Le barwa ba
nto e kholo le bona ba dira bjale.

Temana ya 5: Morwa wa moja-lefa, o ja lefa la

makholo wa gwe.

11064 Moja-lefa mo a ilê a hwa a šiya ngwana. Lehu
a le na mphathô. Yo monnyana o wa hwa. Mo la e be
nke le na le mphathô yo monnyana a be a ka thehwe.
Morwa wa khoši yo mogolo yo we e lego moja-lefa, a ka
hwa pele ga papagwe. Ge a ilê a hwa a šiya lefeela,
o bitšhiwa the thôla ka gobane a šiya mosadi. O fele-
getšhiwa bjale ka dithôla tše dingwe. Dithôla go bolwa-
bolwa ka masogana a go hwa a the ne basadi. Ge
a ilê a šiya ngwana, ngwana yo we ke yêna yo we
a swanetšego go šala a dula tulong ya makholo wa
gwe mo ahwile.

11065 Khoši a e tswale khoši ya bedi. E ka tswala
khoši ga bedi ka mokhwa o; Ge mohumagadi a ka ba
le ngwana bjale a hwa. Ka moragô ga mo we ke mo-
ka nôga ya pupi ya ngala. Mohumagadi a ka ya a
tšeya ngwana wa khuitšedi ya gwe. Ge a bikiwilê
ke moka khoši ya tšena ka ntong ya gwe. Ka mo
we ntong e we gwa tswadiwa ngwana. Ke yêna yo
we a tswanetšego go ba moja-lefa ka baka la gore

925

K34/82 5259

nto ya pele e dumetše ngwana. Mosadi yo we wa nto ya bo bedi ke ngwana wa khaitšedi. Ge a lebeletše nto ya pele, o re rakhadi. Go monna wa rakhadi wa gwe, o re matswalé. Bjale matswalé o tene ka ntong ya ngwetsi.

11066 Molaô a o dumele ge matswalé a tēna ka ntong ya ngwetsi. Ka molaô o swanetše go ntšha mathô a mo lebelle. Go ka nove yo mongwe wa barwa ka malapa, a tēna ka ntong. Molaô wa matswalé wa go tēna ka ntong ya ngwetsi ke wa balaudi. Bona ba re ke the-thatswa-dikhwele. He bathoka le bona ba bjale. Molaô a o dumele wa gore matswalé a tene ka ntong ya ngwetsi, ka gobane molaô wa mathatswa-dirope a o gona. Molaô o le-go gona ke wa the-bula-nto...

11067 Khoši ya toga nngwe e a šala. Moja-lefa mo a ka hwa ~~pele~~ ga pupugwe, a šiya mosadi a thale go batwadi; ba swanetše go šala ba mmeka. Lehu a bu thale. Ke moratho wa moja-lefa yo we a swanetšego go dula le yēna. Ke yēna yo we a tswanetšego go bēlēga moja-lefa. Bjale mo a ka šiya lefeela, moratho wa gwe o swanetše go dula tulong ya mohu mogolo wa gwe. Ke mo we o kwago bare khoši ya toga nngwe e a šala. Moratho wa moja-lefa go bolwa bolwa ka yowe a ilego a mo loma theetse. Theetse ke gore yo a

925

K34/82

5260

mo thatamago. Le yêna mo a ka hwa a thešû a tšeya,
yo we a mo thatamago, o dule theponeng. Go no ba
bjale bjale go fithêla mo lekhôthwane le ka ta la hwe-
tšana ke the-pona tha bovena.

11068 Ngwana wa pele ke pheko le maduma a naô. Ma-
duma ke malwetšî: a ba bannyana. Polabolo e ya gore
le maduma a naô, e no ba polabolo fêla. Ke ge ba mo
retekanya. Thelo the ke tha mokete. Ke moka ke thôna
tha mokete yo we. The ka the ke tha phumuga, Ke
mosadi wa go šiya ke moja-lefa. Moratho o dutšî naê
fêla ka baka la gore o hwile. O swanetšê go tšeya
wa gwe mosadi ka baka la gore yo la a še wa gwe.
Bana ba we a bêlêgago naê, ke bana ba mohu mogolo
wa gwe. Le yêna o no re ke bana baka ka moano
fêla. Peelo yôna e dutšî e mmotšâ gore ke ba mo-
hu mogolo waka.

11069 Thalošô ya ngwana wa pele ke pheko. Ke
nnete ke pheko ka baka la gore mmagwe o
thomile go boga dikôma tšâ basadi ka yêna.
Ke mosadi bjale ka baka la ngwana yo we.
Dikomeng tšâ basadi o wa tšêna, ka gobane
kôma e kholo ya basadi ke gona go bêlêga. Ge
mosadi a le moopa, o bjale ka banna. Ke gore
a tšene ka mo we ntong ya mmelegi. Ba re,

925

K34/82 5261

wa bona ngwana wa pele a e hwa, mmagwe ke moloji. O e themetsê ka yêna. Le ga ngwana wa pele e le phoko, go mmago bana ngwana yo a rategago ke ngwana wa lekhôthwane mothodiya peelo.

11070 Mpefane (Thekwai) Motho a ke a e ba le leina ka lethii. Mong leina la khôzi e, ke Thekwai. maina a mangwe a: Mpefane, Thekwatapeng le Pute, ke a dikwero. Ditaba tša gwe di ngodilwê kae le kae. Mo o ngodiwa ka baka la go the tswale khôzi ga bedi. Moradi wa gwe wa go mo ntšha thakeng e be e le Mafefera. Ke yêna mohumagadi ka gobane ke ngwana Pôpêla. O ilê a ba le morwa ka o thii, yo we leina la gwe e bego e le Matšhubeng. Mohumagadi o ilê a hwa pele ga monna wa gwe gaimô-gô le morwa.

11071 Morena Thekwai o ilê a šala a tšeiša Matšhubeng moradi. Leina la moradi ba be bare, ke Nkonyane. Ke ngwana Pôpêla. A be a ilê ga vakhadi wa gwe, a fitša a hwa boeme. O ilê a dula le monna wa gwe le baka la go lekana thelemo ka the thii. Thelemo tha bo bedi a napa a hwa. E be e le mokêrê, bogadi a be a iša lebita. Bokêrê ke bja pitša le bja motho bogona. Pitša a e ope

K34/82

Ke thōgō. Wa bōna mmupi wa dipitšā a temile pitšā molala, o di tebē ga bote gore ke mokêrê. Le yēna mong o ta go botšā, wa na rēka o e teba. Bokêrê bja motho a ba bole, ba no phōphēla bjale ka dipitšā-pitšā.

11072 Pōpēla o ilê a tswa digoba tšea monyalo wa mohu Nkonyane. O ilê ga fitšha bogadi, bolwetsi bja napa bja gola. Ba ilê ba leka ka maata go mo alafišā. Pitšā mo e le mokêrê, le ge o ka e tēma bjang le bjang ka mavala, a go thušē thelo. O ilê a hwa ka legōthōla. Papago Nkonyane le yēna o ilê a hwa ka legōthōla. Ditaola di ilê tšā ba botšā gore ba nwele bjala. Bo be bulukilwê ke mmagwe. A be a nyaka go bolaya monna. Bjale moredi a re go hwetsāna papagwe a nwele, a re leteka a le na mong. Le yēna o ilê a kha a nwa lehu ka gwe le nyaretšē ka mokhwa o we. Thekwai o ilê a gapa dikhomo tšā go nyala mohu.

11073 Di ilê tšā nyala Tipe. Theema the re lehu a ba thale. Bjale le le ilê la thadiwa ka baka la go gapa dikhomo. Nka be ba mpotšē gore ke mokêrê. Joriale ke mokhonyana mo a gapa monyalo. Di ilê go fitšha tšā gata khoro tšā feta. Ke ge tšō nyala moredi yo wa ka

925

K34/82 5263

gôdimu. Motha mo a naiwa a tebe le riba
le we a ka ténago go lona. Tipê ke ngwana Ma-
gaga.

11074 " Ngwana a llêla naka ya mokhura, re a
setha ra mo fa?" Khaitsedi ya matshubeng, o ilê
a loetsa moradi. O ilê go dumêla, ke moka a napa
a mo tshabiša. Papago bona o ilê a no bôna a
tshêla ke meti a go fiša. O ilê a gana go amogê-
la moradi. Morwa o ilê a re, kobô e khatha moepa-
ri. Ba ilê ba ntsha dikhomo ba mo nyalla, Peelo
ya papago bona, a ya ka ya thaba ka gobane ba
ga magaga a ba tibiwi. Mothomong ba teba
ke bona ba makhutšwi ka gobane bona ba du-
la nabô.

11075 Matshubeng o ilê a hwa, a šiya moradi wa gwe
a napa. O ilê a hwa pele ga papagwe. Ka me-
te lehu a le na mathô ka gobane nka be go hwile
na. Meti a falla a faletšê. Aowa ba ilê ba bo-
loka mohu. Ka morogô ga matsatsi a the makae,
moradi a bêlêga ngwana. Ba ilê ba mo rêla lei-
na la Monwana-maitšeng. Moja-lefa a hwa o šile
ngwana. Goxiale ke batho. Tra ka peelong ya tswa-
ledi, the teba ke yêna mong tswaledi. Khanthe morena
Thekwai peelo ya gwe a ya wa ka gobane morwa wa

925

K34/82

5264

mohu moja-lefa, a še madi a a tswanetšego go ja lefa ka baka la gore ke motogolo wa ga Magaoga.

11076 Morena o ilê a tšeya Thobêla. O ilê a mo tšeya moja-lefa a tha phela. Thobêla ke ngwana wa malome wa Thekwai. Ka molaô ke yêna the tima-mollô. Mellô a ya ka ya timiwa ka baka la gore a tswanêla go bêtêga moja-lefa. Mokhadi ke mmago Thekwai. Mokhadi ke ngwana mašumu. Bjale Thekwai ke motogolo wa ga mašumu. Thobêla ke ngwana mašumu. Ngwana Mašumu a tswanêla go tswala moja-lefa khorong ya ga Mohlabe. Ke ngwana Pôpêla yo we a tswanetšego go tswala moja-lefa. Thobêla o ilê a ba le thari ya bannyana fêla.

11077 Banna ba ilê ba nyaka go vulana ka di^hôgô nyakišišong ya moja-lefa la mohu Thekwai. Moja-lefa a hwa o šile ngwana yo we leina la gwe e lego Manwana-maitšeng. Putšišo e ilê ya ve ke ngwana mang. Mmagwe ke ngwana Magaoga. Motogolo wa ga Magaoga a ka ba moja-lefa ka lebaka le fe. O swanetšego go ba moja-lefa ka baka la gore ke madi a mohu moja-lefa. Ba bangwe ba ilê bare moja-lefa go swanetšego go ba ngwana wa Thobêla. Le ge ngwana e le ngwanenyana, a na taba, o ja-lefa le mohu papagwe. Putšišo ke motogolo wa ga mang.

925

5265

K34/82

Karabô. Ke motogolo wa ga mašumu. Le a bôna Batubatse, khoši a e tswale moja-lefa ga bedi. Ba ilê ba thôma go dira mphôphô.

11078 Tswala banneng a e farelwe. Ba ilê ba bôna gore letšatsi le thātametše, ke moka ba nyaka banna ba go tiya. Ba ilê ba ba begêla taba le go ba thalošetša. Banna ba ilê ba êma lentšung la gore khoši a e tswale moja-lefa ga bedi, morwa wa moja-lefa a dutši a le gona. Ba ilê ba dumellana gore monwana-maitšeng a be moja-lefa. Re botela bolabola gore a be moja-lefa ka gobane mohu Thekwai le yêna a be a tha le bana ka gobane e be e le motogolo wa ga mašumu. O ilê a beelwa molaô wa gore o swanetše go tšeya mosadi khorong ya ga Pôpêla. Le yêna le swanetše go mo fa ôna molaô o we. Le ge mohu a ilê a a dira phôšô, ka go thala lehu, le swanetše go lefa phôšô ~~we~~.

11079 Monwana-maitšeng o ilê a ba moja-lefa. Ba ilê ba mo šupa batho. O wa bona, o dula tulong ya buja-lefa fêla ka baka la madi a mohu papago. Taba kholo o swanetše go tšeya mosadi khorong ya ga Pôpêla. Ke yêna yo we a swanetšego go tšilo bêtêga moja-lefa. Le ge o ka ya wa tšeya ngwana wa malome wago, o di tēbê gore a swanêla go bêtêga mo-

925

5266

K34/82

ja-lefa mo khorong e. Ke yōna taba e we re go
 botšago. Khoba ka moka e ilê ya re thobêla. Ke
 moka taba ya fêla e ta mo we. mafello.

Temana ya bi: Lefa la khoši a še la malapa.

11080 Khoši e na le basadi ba bantši. Ka baka la ba-
 sadi ba we, o na le motê o mogolo kudu. Mosadi yo mo-
 -ngwe le yo mongwe o na le n̄to ya gwe. Lapa le
 na le n̄to, the thopa tha dišego le the thopa tha go
 apeela tša goja. Lapa le lengwe le le lengwe le na
 le bana ba lona. Bjale lapa le lengwe le le lengwe
 le na le lefa la lona. Pōō ya malapa a we ka moka
 ke yēna khoši ka gobane ke basadi ba gwe. Bjale
 lapa le lengwe le le lengwe le na le moja-lefa wa
 lona. Lefa la khoši le šele. Le laolwa ka lapeng
 la n̄to kholo.

11081 Moabê. moabê a o divi ke batho fêla aowa le
 ka khorong ya mošata o gona. Moabê a še wa dīnto
 tša khoši fêla aowa le wa malapeng a batho ba khoši.
 Khoši e bolaike khomo. Ka moka ga yōne e swanetše
 go rovêla ka lapeng la n̄to e kholo. Mothani wa moabe
 o ta thiwa ka gona. Moratho yo we a lomago khoši the-
 etse, o swanetše go hwetsāna moabê wa therope. Yo
 a latêlago a hwetsāna moabê wa letsoho. Go fedile

925

5267

K34/82

bjale ba swanetše go-tha mothane. Butši a buji,
 buja mabuka. Ba ta ripa dinama, ke moka yo mongwe
 le yo mongwe a topa ka nši. Ka moragô ga mo baratho
 ba khoši ba feletše go topa, ke moka go thōma basadi
 ba khoši. Ka lapeng la mohumagadi go šala lethakori
 le tšhitšhila. (Khékha goba Thehuba)

11082 Moratho wa khoši le yêna o wa dira moabê. Mo
 a ilê a bolaya khomo, o swanetše go no dira bjale ka
 mogolo. Khoši e fiwa lethakori le letsogo. moratho yo a
 molatêlago o fiwa therope. Ke moka go fedile go thi-
 wa mothane wa moabê. Ke ôna molaô wa gona. O
 wa bōna, moabê o fiwa khoši fêla. Malapa a khoši a
 hwetsane moabê.

11083 Ya-loka khwata e nwele. Basadi bu apeya ma-
 la. Banna ba apeya thōgô le dibêra. Madi a khomo a
fulatšwe ba dira mošwane ka ôna. Nama ya thōgô
 ke ya banna le bathankana. Mala, dibêra le madi
 ke dinama tša basadi. Dibêra di apeywa ke banna.
 Ka matswafo le moro wa tšona ba rita madi. Di gona
 dinama tše we ba swanetšego go di tšeya dibereng. Ke
 tše ba di bitšago gore ke phakane. Madi le ôna a
 na le phakane. Basadi ba ntšha thebego tha mala,
 a ya banneng. Moradi yo mongwe le yo mongwe o swa-
 netše go tšwa a tswere the bjana thu gwe. Ba pha-